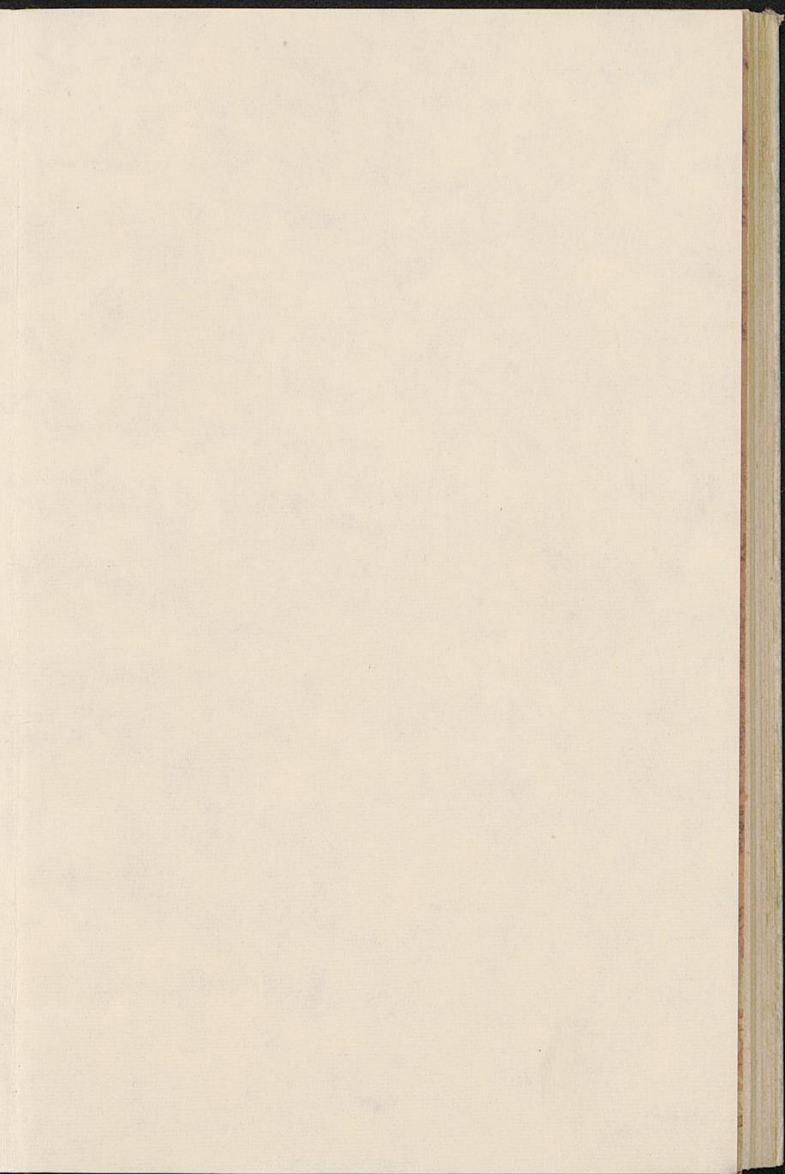

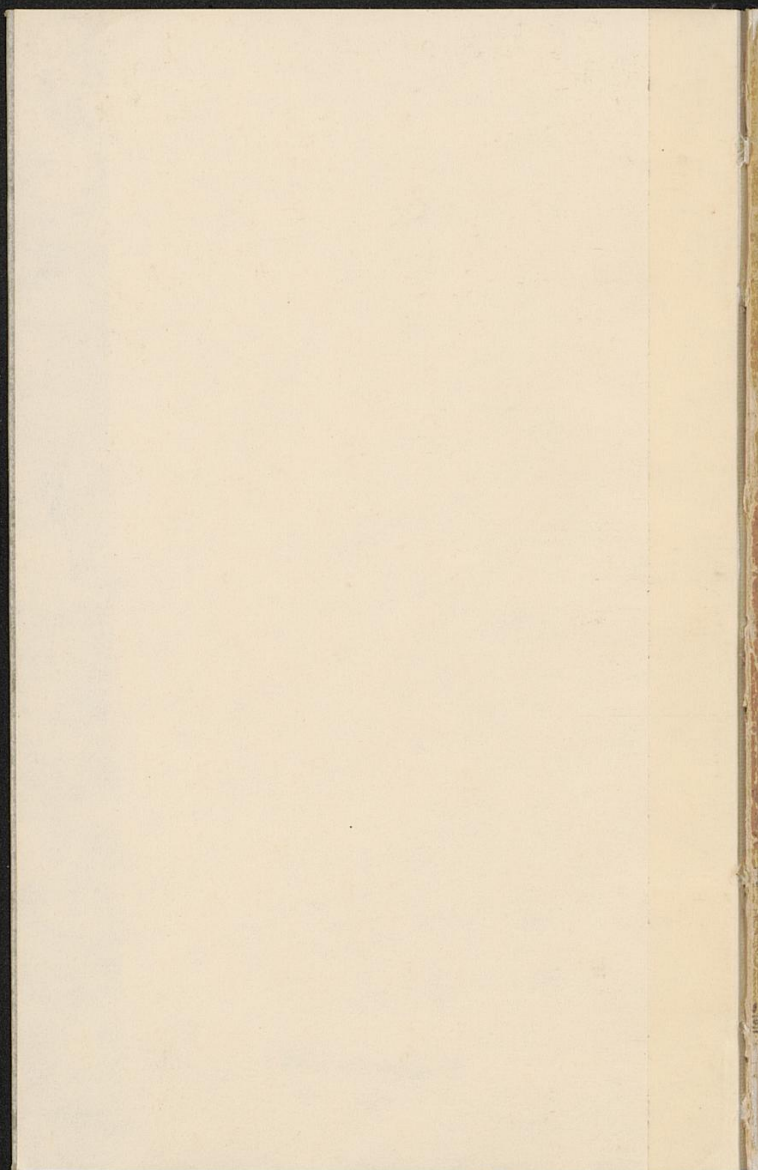
D. Sp. G.

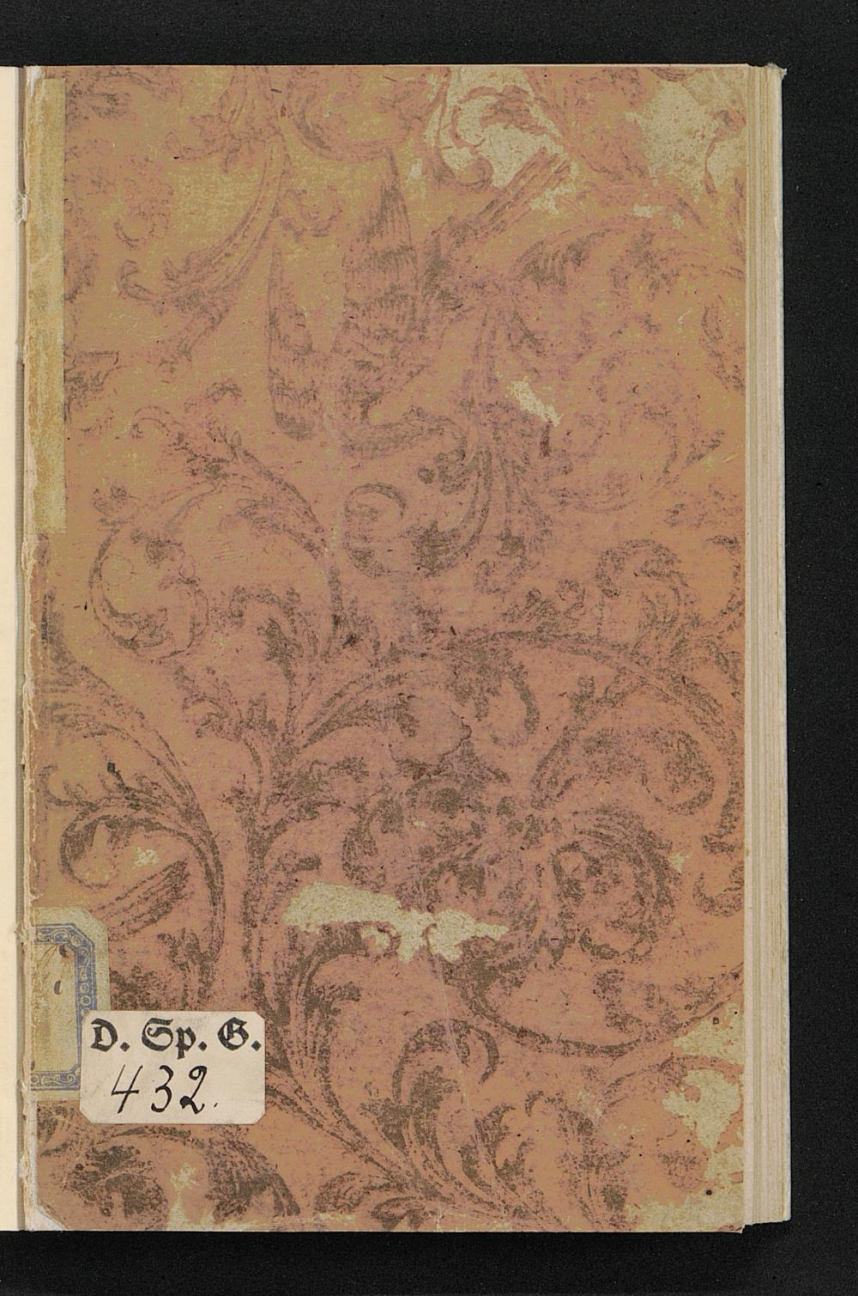
432

(1719)

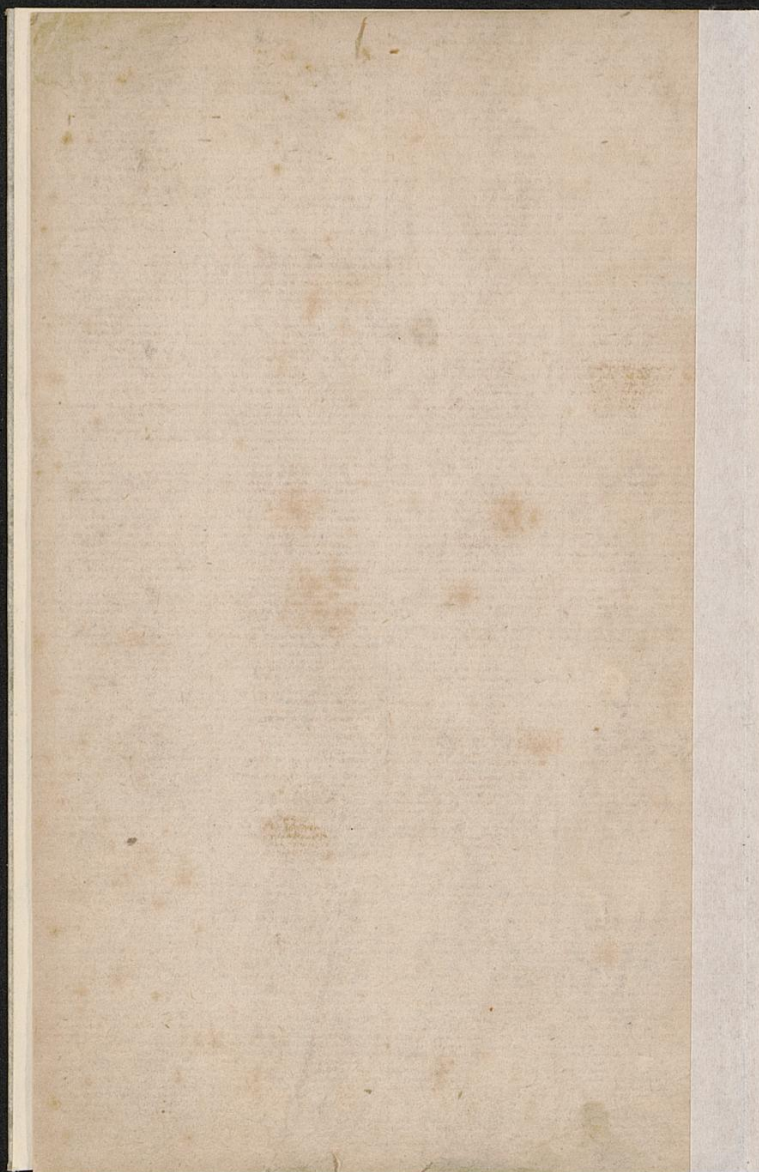
Nicht ausleihbar

D. Sp. G.
432.

HISTORIA CAPTIVITATIS

Innocentium

CIVIUM GOCHENSIUM,

Patriæ & Ducatûs Clivensis

Quæ facta fuit Anno post partum Vir-
ginis Deiparæ 1615. & eorundem liberatio-
nis ipsâ Dominicâ Passionis, quâ in Ecclesiâ

cantatur Evangelium : *Quis ex vobis*

arguet me de peccato. Joann.

Evangelistæ 8. Cap.

COLONIÆ AGRIPPINÆ

Anno Domini 1719.

77/01313

D. 4p
G. 1120
432

D. Sp. 9. 432
2
Apr.

137A 512 0A

In Nomine Domini
JESU CHRISTI.

Invidia concipit odium, & odium parit peccatum, quod Ego in his circumstantiis vobis exhibere, & demonstrare decrevi. Nam à principio nascens Mundi diu pax non perseveravit; sed mox ut duo homines ex primis Parentibus nostris scilicet Adam & Evâ nati sunt; mox inter fratres contentio ex invidia ortum sumpsit. Dum enim Cain & Abel Domino Deo immolarent sacrificium, sicut Genesis Cap. 4. legitur: Dominus respexit ad Abel & Munera ejus, ad Cain autem & Munera ejus non respexit. Cain verò desuper summo opere iratus occidit fratrem suum, quare & à Domino Deo punitus profugus factus super terram, & sub suspitione fera à descendantibus suis occisus est.

Genesis Cap. 6. mandavit Dominus arcam fabricari à Noë, ut salvaretur semen super terram. Dedit gratiam Serenissimo Electori Brandenburgensi, ut eosdem innocentes captivos gratuito relaxaret.

Genes. Cap. 9. Cham filius Noë illisit patri suo. Ceporinus non tantum illudere civibus Gochensibus voluit, sed eosdem per conceptam & fictam calumniam ad internecionem perdere.

Gen. Cap. 11. fuit facta confusio linguarum in adificatione turris Babel. Post Textoris captivitatem Clivos versùs facta fuit vera confessio falsorum mendaciorum.

Gen. Cap. 14. Loth cum aliis à quatuor Regibus captivus abductus fuit è Sodomis ; Abraham cum suis vernaculis liberavit eum, Cives Gochenses captivi ducti fuerunt, innocentia eosdem absolvit.

Gen. Cap. 39. & seq. legitur de Joseph filio Israël Patriarchâ patre populi à Deo electi, quod à fratribus suis venditus fuerit in Ægyptum. Cives Gochenses & captivi à Concivibus & Ceporino Calvinistâ venditi fuerunt Gubernatori Lamberto Charles in castellum.

Joseph quamvis à Dominâ suâ pro violando thoro conjugali sollicitatus, castus permansit. Cives Gochenses quamvis pro abjurandâ Fide Orthodoxâ sollicitati, stabiles permanserunt.

Joseph propter falsum Putipharis uxoris testimonium raptus fuit in carcerem. Cives Gochenses tracti fuerunt propter falsum Ceporini, & substituti Textoris mendacium in intolerabilem bonorum suorum perniciem, ita, ut si Dominus Deus hanc causam mirabili planè modo non revelasset, multi innocentes perire debuissent.

Joseph in carcere constitutus torturam non sensit ; Petrus Exken talem torturam sustinuit, ut etiam falsa confiteri coactus fuerit.

Joseph ereptus fuit è carcere propter Pharaonis Pincernæ recordationem. Cives Gochenses liberati fuerunt propter veram scelesti Textoris confessionem, qui vera dicere maluit, quàm iniquis Ceporini conceptibus favere.

Joseph adeptâ libertate condonavit injuriam sibi illatam fratribus suis : Civibus Catholicis in hodiernum usque diem vix ignoscitur.

Joseph recommendavit ossa sua deferri cum filiis Israel in terram promissionis. Cives Catholici Gochenses noluerunt inferri ossa defunctæ filia Ceperini in Ecclesiasticam hujus Ecclesiæ sepulturam.

Exodi Cap. 1. & seqq. legitur oppressio à Rege Ægypti facta filiis Israel propter duram servitutem quam patiebantur ; Pharaon voluit populum Dei perdere ; quid fecit Dominus ? misit Moysen servum suum fidelem ad liberandum & ducendum populum : misit Dominus uxores captivorum Gochensium Civium Clivos , ut eos in pristinam libertatem collocarent. Moyses , & filii Israel spoliaverunt Ægyptios bonis suis ex mandato Dei : Ceperinus , & sequaces ejus voluerunt abripere bona Catholicorum Civium contra charitatem proximi , & legem Decalogi.

Libro Josue Cap. 1. legitur , quomodo Dominus Deus confortaverit Josue ductorem Exercitûs filiorum Israel : idem Dominus consolatus est Dominum Consulem Goswinum Exken , & Concives Catholicos ne permitterent , ut in hac Catholicâ Ecclesiâ ritus Calvinistarum inciperet florere , qui vitam perdere , & captivitatem sustinere maluerunt , quàm boni Consulis , & Civium officium negligere.

Libro 1. Regum Cap. 24. legitur , quo odio Rex Saul persecutus fuit amulum suum David , qui latitans in spelunca Engaddi , cum haberet occasionem Saulem occidendi , maluit parcere quàm manus suas mittere in Unctum Domini : hunc textum Ceperinus , & consortes malè intellexerunt ; quia iisdem non sufficebat solos seculares accusare , nisi etiam uncti Domini

Sacerdotes adungerentur; quia fortè cogitabant, deficiente Capite pereunt & membra, & dum principales Catholica Fidei Instructores sustulerimus, reliqui facile sequentur.

Regum Libro 2. Cap. 15. & seqq. habetur *Historia*, quomodo Absalon insidiatus fuerit Patri suo David Regi Israel, ut eidem coronam & sceptrum eriperet: Ceporinus nisus fuit, ut Catholicum Pastorum Civibus invitis extorqueret: verum Absalon à Joab Duce exercitus Regis David justas perfidiæ poenas dedit tribus lanceis confossus: scelesti illi proditores impuniti evaserunt.

Libro 3. Regum Elias magnam persecutionem sustinuit à Jezabel uxore Achab Regis Israel, Dominus Deus pavit & sustinuit: Cives Gochenses ingentem calumniam passi sunt à Ceporino, & sequacibus; Dominus liberavit eos.

Regum 3. Cap. 21. legimus de possessione Nabath, cui erat vinea à Rege Israel summopere affectata; quam dum Nabath cedere nollet, suadente Jezabel quasi Regi infidelis lapidatus est, suppositis falsis testibus: Ceporinus suppositis falsis literis quaesivit per fraudem sibi acquirere villas, & agros innocentium Catholicorum.

Tobiæ Cap. 1. & seqq. invenimus *Historiam* ejusdem in captivitate constituti, quod à Lege Dei & Patrum suorum non recesserit, propterea ab Angelo à cecitate sanatus, idemque Angelus filio ejusdem comes in itinere fuit, & matrimonium cum Sarâ filiâ Raguelis conciliavit, & demonium septem maritorum interfectorum compefcuit: Utinam Catholici Cives Gochenses calumniam à Ceporino illatam, & invidiam adhuc spirantem tandem abolere possent.

Judith per jejunium abstulit caput ebrui Holofernis Ducis exercitûs Assyriorum : Matrôna honesta liberârunt per jejunia , preces , & lachrymas ad Deum fufas maritos suos à furore sevientium Hæreticorum.

Esther Mardochei consilio liberavit populum suum apud Regem Assuerum ab immani lanienâ , ita ut proditor Amman suspensus fuerit in patibulum Mardocheo preparatum : Matrôna Gochenses eripuerunt maritos suos de captivitate , & si juxta sententiam Serenissimi Principis executio ad suum finem redacta fuisset , forsitan proditores isti graviozem pœnam sustinissent.

Job amissis omnibus liberis , & totâ substantiâ suâ dixit , si bona de manu Dei suscepimus , mala cur non sustineamus , Dominus dedit , Dominus abstulit , sit nomen Domini benedictum. Cives captivi Gochenses libertatem suam amiserunt , & tamen Domino Deo benedixerunt.

Job post tentationem ad pristinum & gloriosorem statum pervenit. Cives Gochenses post tribulationem perpeffam majores evaserunt.

Danielis Prophetæ Cap. 3. missi fuerunt jussu Regis Nabuchodonosoris. Ananias , Azarias , & Misael in fornacem ardentem à Chaldeis , sed Angelus Domini excussit flammam ignis , & circumstantes devoravit , qui incolumes è fornace evaserunt : Cives Gochenses liberati sunt propter preces ad Deum directas.

Daniel Cap. 6. missus fuit ratione invidorum accusatorum in lacum leonis , sed illesus permansit & extractus : Cives Gochenses è carcere erepti fuerunt.

Daniel Cap. 13. castissima & innocens Susanna à pravis senibus duobus Judicibus ob non permissam carnalẽ commixtionem accusata fuit adulterii ; dixit Susanna,

angustia sunt mihi undique ; si enim hoc egero , mors mihi est ; si autem non egero , non effugiam manus vestras ; sed melius est mihi absque opere incidere in manus vestras , quàm peccare in conspectu Domini. v.23. Quid fecit Dominus , an Innocentiam succumbere permisit ? minime , misit Daniele , qui seorsim interrogatis falsis testibus eosdem capulares Senes perjuriū convicit , ita ut sententia in caput probæ Susanna prædicata in scelestos redundaret : Dominus Deus ut vidit ad extremam calamitatem Cives Gochenses deductos fuisse , emolliit cor scelesti Textoris , ut veritatem fateretur , & propriâ confessione putatitios reos absolveret.

Quales persecutiones in veteri Testamento non sustinuerunt Jeremias , Isaias , Joadas , Zacharias , & Prophetæ vera docentes , & populo peccatrici , & idololatris pravitatem suam exprobrantes ? Quid non passi fuerunt primitivæ Ecclesiæ Apostoli , & milleni Martyres ? Quot innoxii mortem non subierunt sub Henrico VIII. & Elisabethâ Angliæ Rege & Regina Sacerdotes , Monachi , & Seculares , inter alios ingens ille Cancellarius Thomas Morus , Joannes Fischerus Episcopus Roffensis. Ut de reliquis taceam , quia satis notum , mirum ergo vobis Lectoribus esse non debet , si simili de causâ Cives Gochenses hæc passi fuerint , quæ vobis ob oculos ponere decrevi ; interim tamen petens , ut pro animabus Defunctorum Historiolam hanc perlecturi Dominum Deum rogetis , ut perpetuâ pace frui mereantur. Amen.

Benevoli Lectores , Historiolam hanc scripturus aggredior ; verùm nolite putare , me hanc scribere ex passione , vel malevolo animo , sed puræ veritatis gratiâ , ut videatis , quatenus malitia possit aliquando innocentiam aliquo modo opprimere , sed non penitus suffocare.

C A P U T I.

De morte Serenissimi Julix Clivia, & Montium Ducis, & contentione inter Serenissimos Principes de relictâ hereditate.

ANnus agebatur à Nativitate Salvatoris nostri Domini Jesu Christi millesimus sexcentismus nonus, in quo Serenissimus noster Joannes Wilhelmus, Clivia, Julia, & Montium Dux, Comes Marcæ, Ravensbergæ & Morisæ, Dominus in Ravensstein, &c. Fatalem suum in diem obiit cum summo subditorum mœrore 25. Martii non relictis masculini sexûs hæredibus Dusseldorpii in arce ducali.

Vix hoc innotuerat cuidam depravatæ farinae socio quin mox cogitarit in turbulentâ aquâ optimè pisces capi posse, qui citato cursu Gochiam perveniens venerabilem senem Consulem Goswinum Exken his verbis sive alloqui, sive decipere nitus; *Nu ist onsen Vorst doot, nu syn de Heer van Wissen, ende den Heer van Hulhuysen geen Raeden meer, die syn nu all aff met alle de Raeden.* Cui Consul respondit hoc modo: *Soo ben ick geen Borgemeester meer; non dicebat Fallarius ille: Den Burgemeester is een Meester over de Burgerey: Maer de Raeden staen in plats van de Vorst; nu deesen doot is, syn die oock aff, nu sal der een ander Regierungh koomen.*

Den Keurvorst van Brandenburg is all schon op den Wegh herwaertz. Nota quòd Eidem proditori constiterit modò Electorem Brandenburgensem Berolino ad hæc partes decessisse. Considerandum imprimis venit, tales quinque, vel sex socios nihil nisi in-

vidiam spirantes in hac Civitate repertos fuisse, inter quos tamen inter reliquos virus suum diffudit Petrus Ceporinus, vulgò dictus *swarte Peter*, istius agminis indignissimus ductor; reliquos tacebo propter nomen familiarum fortè adhuc superstitem, quamvis plurimæ eorum calumniatorum defecerint, & inter hominum memoriam esse desierint. Post horum conceptum odium & Catholicæ Religionis contemptum inchoabatur feralis illa tragœdia.

Serenissimi Principes, Brandenburgensis, & Palatino-Neoburgensis utpotè mariti filiarum defuncti Serenissimi Principis Joannis Wilhelmi arma movent, militem conscribunt, & Ducatos relictos tentant. Brandenburgensis mittit duos Centurios nimirum Dominum de Pooltlitz & Dominum de Heyen in Goch qui castrum statim occuparunt; Et dum Cives Gochenses insecuti militaris stationis arma arripere tentant, Dominus Consul Goswinus Exken eosdem habitâ benignâ oratione compescuit, & à violentiâ tentandâ abstinere coëgit, sicut etiam Comitem de Swartzenburgh permovit, ne Cives in armis comprehensi punirentur.

Non longo tempore post milites tam Hispani, quam confœderati Belgii hanc Civitatem partim per vim sive nocturno tempore per fraudem occuparunt; & dum aliqui fideles cives quendam Hollandum militem fauciasent, coacti fuerunt cum adjunctâ Executione eundem curare sanari, & de omnibus provideri, quod factum fuit sub Lamberto Charles Imperialis Civitatis Neomagensis Gubernatore, de quo ex post mentio pro dolor nimis multa fiet.

CAPUT II.

Quomodo pacta & Reversalia inter Serenissimos Duces Brandenburgensem, & Neuburgensem tam Duisburgi quàm Xantis facta fuerint.

NOtandum imprimis, quòd post obitum Serenissimi Ducis nostri inter Sigismundum Brandenburgi Electorem, & Wolfgangum Wilhelmum Comitem Palatinum Rheni Ducem Bavarix, sub Dato 14. Julii Anno 1609. sequens tractatus conclusus fuerit, & ab utroque stipulatus, ut Romano-Catholici in libero Religionis exercitio permanere possent, sicut & Religiones in Imperio toleratæ & per conclusa Ratisbonnensia permissa securam haberent Conscientiæ libertatem. Miserunt deinde legatos suos ad plerâsque civitates, sicut & Gochiam, ubi Consul Exken nomine Civium iisdem fidelitatem quoque apromisit. In quibus tractatibus Xantis 1614. & conclusum fuit per interpositionem Christianissimi Regis & Principum Romani Imperii, nec non Ordinum confœderati Belgii, ut omnia Ecclesiastica beneficia in posterum vacatura alternatim à Serenissimis Principibus conferrentur, & si fortè unus ex prædictis in morâ effret, alteri liberum foret post tres menses tale beneficium conferre.

Moritur interea ipsâ vigiliâ Paschatis Anno 1614. 29. Martii Pastor Gochenlis Admodum Reverendus Dominus Martinus Vergecius in mense Serenissimi Electoris Brandenburgici; nunc putabant isti susurrones de causâ triumphatum esse; verùm Dominus Deus omnem infidelem Praxin in melius vertit, ita ut ignis, quem accenderant, Fomitores suos perdiderit.

CAPUT III.

*Serenissimus Princeps Georgius Wilhelmus
Patriam inuisit, & à Statibus summo cum
affectu in venatione Gochia excipitur.*

AD venerat jam venationis, & animi relaxationis gratià Serenissimus noster Gochiam, & hospitium eidem placuit castrum; adierunt eundem Goswinus Exken Consul, Licentiatus Rutgherus Abels & Rutgherus Sterck Scabini: sed antequam hoc fieret adierunt Neo-Consulem reformatum, ut apud Serenissimum Electorem pro novo Pastore intercederet, qui hoc munus recusavit his verbis: *Hy wilde dat niet doen, maer wilde aenhalden, datter een van syn Religie sall aengestelt worden.* Cui Consul Exken cordatè respondit; *Wil dy dan den Vorsten tot meenedigers maecken,* replicat alter: *Daer laet ick haer voor sorgen, als wyt' maer naer onsen willen hebben: Doet gy u best, wy wyllen ons best oock doen.* His auditis abierunt directè ad Principem cui tunc aderant Illustres, & Generosi Domini Liberi Barones Joannes Wilhelmus de Wachtendonck Dominus in Hulhuysen, Drossatus in Cranenborgh, & Wesselus de Loe Dominus in Wisen, & Conraedtsheym, à quibus humanissimè accepti benignè quòque exauditi fuerunt: verùm quod Illustres illi, & Generosi Domini aedificaverant, malitia corruptorum istorum subvertit, practicando omnis generis mendacia, & fraudes, de quibus nec homo somniaverat. Quidquid Catholici pro habendo novo Pastore proponebant, nihil proficiebant; quin imò & reliquos Sacerdotes Ecclesiæ ante solis occasum jusserunt emigrare ex
Con-

Consilio perditorum istorum hominum, qui postea revocati cum aliquamdiu pacem habuissent, tandem per falsorum istorum susurronum calumnias de novo cedere coacti fuerunt.

Hunc actum cælebs quidam ingeniosus, nomine Petrus Exken versibus, & rythmis linguâ belgicâ compositis descripsit, inter alia summopere dolens neonatos infantes deferri debere in oppidulum Asperden vocatum, ut ex sacro baptismatis fonte lavarentur. Ego magis condoleo morituris, qui in hâc ultimâ luctâ, de quâ vel æterna vita, vel mors dependet, solatium nullum habere potuerunt, ut Ecclesiasticis catholicæ Ecclesiæ Sacramentis, & viatico in tam longinquo itinere præmuniti ad cælestem patriam eò tutius pervenirent.

C A P U T IV.

Catholici Cives continuò insistent pro novo Pastore: mittitur tandem Sacellanus Clivensis; sed refractarii illi implorant auxilium confœderatorum Batavorum.

IN his rerum circumstantiis, & desperatâ ferme fide Orthodoxâ tandem post longam supplicationem, & remonstrationem reversalium, & pactorum venit Sacellanus Clivensis in adjutorium infirmorum agonizantium, cui adjungitur Henricus Damiani Canonicus Regularis in Gaesdonck casu urgentis necessitatis; Hisce Catholici cives contenti vivebant, quia tempori & conditioni cedendum erat. His non obstantibus rebelles isti evocarunt tribunum Lambertum Charles Governatorem Neomagensem, qui Gochiam veniens inprimis Catholicorum villas, & agros,

agros, nec non hortos turpiter spoliavit, & dirupit, & quod in commodum cedere non poterat vastavit. Quid actum? Ceporinus, & Magistratus reformatus, cui & pro formâ adjunxerunt Consulem Exken, & aliquos catholicos cives exeunt quærentes quidnam intenderet Lambertus Charles: omni benevolentiam eisdem excepit sub ovinâ pelle vulpem tegens, & quæ in pectore habebat dissimulans. Interim Lambertus Charles factis magnis promissionibus, quas hic enarrare opus non est, à Ceporino, & sociis in civitatem admittitur, qui septem continuis annis catholicos cives intolerabili pressurâ, & exactione persecutus fuit de consilio istorum refragorum, & vindictam spirantium. Lambertus Charles intromissus mox jubet Petrum Exken auctorem cantilenæ, quam illi Pasquillum vocabant, Civitatem deferere, quia curiositatis causâ tantum fuerat in castris Marchionis Spinolæ, quem sequi debuerunt tres alii, inter quos Marcus Schinck, & dum Petrus Exken in Cænobio Gaesdonck nocturnum hospitium quæsivit, eidem abnegatum fuit sub suspitione ulterioris mali.

Inter alios præsidiarios milites Goswinus Exken alicui locum tenenti, sive Luitenantio hospitium concedere debuit, qui tales molestias, & excessus isti bono seni intulit, ut scribere me pudeat.

C A P U T V.

Quomodo perduelles isti per vim militarem Ecclesiam Catholicis extorqueant, & Prædicantem suam Cathedram ascendere sinant.

Dies solis sive Dominica agebatur Anno 1614. 28. Septembris, dum per mandatum Lamberti Charles Godefridus Holtkracht Anglus sub ipso sancti

Dei Evangelii præconio cum Hollandico milite templum invadit, rumores excitat, ita ut Pastor, vel substitutus coactus fuerit cathedram propter militum tumultum deserere, & Sacrosanctum Missæ sacrificium inchoare: Quid sit? Ingressitur mox Ecclesiam hujus cathastrophæ adornator Petrus Ceporinus, Cathedram ascendere nititur: Dominus Goswinus Exken caput, & defensor Catholicæ communitatis desuper admonitus obviam procedit, interrogans, cujus mandato talia tentent? Ceporinus ne vel verbum respondit; verum collaterales Prædicantis minabantur necem bono isti seni, ni abiret. Sed mirabilia judicia Dei, qui hoc verbum eloqui ausus est, postea in itinere ipso à prædonibus occisus fuit. Dominus Exken volens parcere sanguini, & cædibus templum cum suis civibus relinquit; Ceporinus per vim Bataavorum militum Cathedram scandit. Dominicâ sequenti eadem formalia contingunt. Consiliarii regiminis ducalis Clivensis desuper scribunt Serenissimo Principi Nassaviæ Mauritio, qui & respondens graciosè in mandatis dat, ne Gubernator Gochensis se rebus Ecclesiasticis immisceat; sed Civibus Catholicis liberum exercitium permittat: Hoc diplomate accepto Dominus Consul Exken Prædicantem invisit, quærens quali autoritate nifus talia attentaret; Gubernator his verbis acriter respondit: *Hy sal op gaen*; replicabat Consul tibi datum, & commissum est civitatem custodire, non Ecclesiam diripere, & cives à divino servitio prohibere; & solemniter protestationem suam proferebat: Hæc audiens quidam Luitenantius alapam dat in faciem civi Joanni Tehhiedt, gladium evaginat, & nisi alii cives occurrissent, certè innocentem perforasset: Hæc formalia prædictus adhuc

adhuc addidit, se quinque vel sex Papistas velle occidere sicut canes his additis præclaris cor amarum, & invidum sapientibus verbis. *Maeckt dat die Papisten Hoonden nyt de Kerck koomen*; Hæc non sufficiebant; Sacerdote celebrante templum ingrediebantur, altari appropinquabant interrogantes num adhuc Ecclesiam cedere nollent, an Idololatria (sicut isti vocant) nondum finita esset, has & similes blasphemias, & honesti cordis angultias intueri & tolerare præ oculis cogebantur. Desuper fit querela apud Consiliarios Clivenses, & ab his ad Principem Mauritium, verùm sutores isti noverunt plurima scripta intercepte, vel in alium sensum detorquere, donec tandem Civitas Gochensis à perditis istis, & conjuratis militibus liberata fuerit, sed nondum hujus spectaculi finis.

C A P U T VI.

Injusti illi Proditores quærunt sibi acquirere Reditus Pastorales.

JAM Ceporinus de Cathedrâ Evangelicâ triumphaverat, & plenis buccis venenum suum effundebat; verùm adhuc desiderabatur quid, quo familiam suam sustentaret, & esurientem ventrem tam suum, quàm suorum nutriret: melior via non apparebat, quàm reditus Pastorales, sive vi, sive fraude occupandi.

Eligitur ergo ad hunc solemnem actum prænobilis quidam, salvâ veniâ, textor peregrinus & vagabundus cognomine Mathias Bernkassel, qui Catholicam fidem simulans pecuniis à Ceporino acceptis se principalibus Catholicorum Civium Conventibus intrudit, auditurus; num etiam quidquam de gerendo bello, de Hispanis, vel Batavis loquantur. Proditores isti acceptâ informatione quisnam cantilenam
istam

istam fabricaverat, majora præmia textori pollicentur, & de facto nummos addunt, ut audiat, an alia negotia inter Catholicos agantur, vel an aliquid à Catholicis practicetur, de quo illi venenum suum jam dudum conceptum extrahere possent. In spem majoris summæ acquirendæ scelestus ille textor conceptum sibi format tam rusticalem, si non scurrilem, ut posteritas dubitare possit; si ex calamo Prædicantis verbi Dei, sicut ipsi pronuntiant, puri & sinceri, tales absurditates effluerint, & tamen propria manus inventa sub stramine lecti convicit eum.

Ergo conceptum discutiamus; dicebat inprimis textor ille nequam Governatorem Gelriæ Wilhelmum de Verdugho Hispaniarum Regis Tribunalum hic Gochiæ sub amictu rusticali fuisse, atque in lauto prandio cum cæteris præsentibus civibus contractum quendam tradendæ civitatis in manus Hispanorum iniisse; sed quod adhuc majus est; in hunc finem Eucharistiæ Sacramentum in Gochensis Ecclesiæ Choro Beatissimæ Virgini Mariæ sacro sumpsisse, addito juramento nemini hanc conspirationem revelandi. Hæc non sufficiebant; addiderunt, quòd Catholici quærerent Serenissimum Principem Veneno è medio tollere, & his peractis civitatem Marchioni Spinolæ tradere, & hæc de causâ accusabantur Cives Catholici; accusantur de commercio literarum, & quòd supra memorato Marchioni cum adjuncta supplicâ aliqua munera miserint. Hæc mendacia summoperè hominibus refractariis placebant, mox ab officio removentur quatuor portarum custodes Catholici, & in eorum locum quatuor reformati intruduntur, abrogatur quòque pulsus Campanæ meridianus ab Ecclesiâ ordinatus in memoriam Salvatoris nostri, qui

circa istam horam tam gravem passionem pro nobis miseris redimendis perpeffus fuit. Ulteriùs proceditur: interrogant textorem, quinam adfuerint, & quos ipsi nominant, textor pecuniâ seductus, confitetur.

Adducitur inprimis in hoc theatrum Elbertus Voest Civis, & Caupo Gochensis sub suspitione, quòd Gubernator Gelriæ de Verdugho ibimet pernoctasset, cujus parens Consul hujus civitatis fuerat; non sufficiebat unus, ad plures pervenitur, & tali praxi qualem vix honesta anima, & conscientia admittere posset. Quid accidit ulteriùs, fingit desperatæ fortunæ socius Textor eidem habito conventui interfuisse, filium prænominati Elberti Voest, Henricum Voest, Consiliarium Aulicum Regiminis Clivensis. Nec poterat hanc sortem eludere Venerabilis senio Consul Goswinus Exken, sed qualem virum prædictus in omnibus se præstiterit, sequentes paginæ demonstrabunt. Additur Henricus Damiani Supprior in Gaesdonck & Sacramentorum pro Gochensi Communitate Administrator, nec non Dominus Cornelius hujus Ecclesiæ Vicarius in exilium missus & rursus evocatus de novo cedere cogitur. Introducitur quoque in hanc scenam Dominus Licentiatus Abels, cujus pater hujus Civitatis Scabinalem sedem confederat. Annumeratur his præclaris quidam civis Theodorus ab Heucklum, cujus venerandus parens adhuc eo tempore officio Scabiniungebatur. Ab hoc patre nimitum Casparo ab Heucklum qui duxit in uxorem Wendelinam Schrœders, plurima bona ad familias Catholicas pervenerunt, sic ut isti Innocentes Captivi honestas familias suas ab isto tempore potuerint deducere Sigillis & literis præmuniti à ducentis annis, quos tamen tales Hæresiarchæ neonati sub-

vertere ausi sunt. Adjunguntur prædivites fratres Arnoldus & Leonardus Roeloffs, de quibus primus ædificavit præclaram istam ædem forum respicientem, nunc curiam. Horum Dominorum Fratrum Parentes, quod notatu dignum, in vinculo conjugali perseverârant sexaginta tribus annis & uterque ad senium nonaginta annorum pervenit: accusant insuper Joannem Abels nepotem prænominati, cui uxor erat Bruxellis nata. His copulatur Conradus Keyfers postea à Serenissimo Neoburgico Principe provifus Judicio communitalis in Scravelen. Necdum pervenimus ad metam, oportebat mendacia falsis criminationibus cumulari. Adducitur ergo Godefridus Francken civis summoperè honestus & latinæ Classis Professor, cui etiam uxor erat de stirpe Abels. Putârunt fortè illi fufurriones, quo magis captivi torquerentur, quò citius falsitas ab ipso allegata erumperet, idè adjungunt quendam expertum Chirurgum Wilhelmum van Dreeck bonæ & antiquæ familiæ Civem, quasi verò in ipsius potestate esset taliter tortos sanare posse. Pervenimus ad alios; Joannes Verlingh antiquæ familiæ Successor, Matthias Mom eandem sortem subierunt. Hisce associatur antiquæ stirpis germen Jacobus Hasenbergh, qui licèt nomen leporis referat, attamen malignos venaticos canes istos effugit. Sic omnibus dispositis proceditur ad actualem harum calumniarum executionem. Ergo de nocte Anno 1615. secunda Martii ipsis Bacchanalibus domos allegatorum civium invadunt, è lectis rapiunt, & hinc & inde cum duobus militibus & uno officiali disponunt, nonnulli deducuntur in castrum, aliqui in ædem pastorem, inter quos fuit Dominus Consul Exken, & Theodorus ab Heucklum, & Domini

Roeloffs, cæteri, quod dedecus est hic enarrare in portam Clivensem, ubi fures & latrones hospitari consueverant, deducti fuerunt. Interim mittunt mediam Centuriam in Gaesdonck : verùm videntes Priorem loci istius esse virum decrepitæ ætatis, eidem condonârunt. Ergo omnibus sic constitutis infamis iste Ceperinus epistolam proditoriam concipit, sed talem ut castis auribus vix exhibere audeam ob revelationem secreti fœminei sexûs, sed quia veritas aliud non patitur, sic revelare scelestâ illa Consilia cogor. Exemplum igitur benevole Lector fictæ Epistolæ hic habe.

Den 10. Februarii Anno 1615. per Dominum nostrum Jesum Christum victoria.

Weiset guter Freund Burgemeister Exken das es mit den Monatflus eenmael versocht sy, aber is niet geluckt, dan es soll zum Troost der arme Catholycken wyders versocht werden, hoffend Brandenburgh sall daer door wegh genomen vverden den Brandenburgh moets hin vvegh, anders hebben die arme Catholycken keinen Troost. Ich bitte ihr vvollet zusehen, das es nicht soo seer unter das Volck quâme, man soll das eerst ins Werck stellen, eermen het mit den Suvert versœckt. Ihr seyt von myn Heer Gerrit seer gegrûset und grûset mir ewver liebe Hnysvrouvv, Rutgen Abels, und Consorten die met U. L. versieren: by my Heer Gerrit vvas ich vermagh.

Aburdiozem quis unquam epistolam à Prædicante vidit, non invenitur in ea nisi mera scurrilitas, & impudentia. Nonne illum Socium pudere debuisset ut revelaret secreta fœminarum, qui ipse uxorem habebat. Quare per fluxum menstruaem Serenissimus Dux noster occidendus erat; quasi verò male-

volo

volo animo, quem tu Ceporine in pectore gessisti, media alia ad hunc finem assequendum non sufficerent. Probari nobis non potest, quòd unquam innoxium quemquam occiderimus; vos Calvinistæ interfecistis Dominam vestram Reginam Scotiæ Mariam Stuartam. Nos fideles sumus Imperatori, Regi & Duci nostro, vos Puritani ut vocari vultis infideles fuistis Serenissimo Regi vestro Carolo primo Angliæ Regi, quem Bliverius Cromvvel & Marscallus Fairfax in publico theatro inaudito exemplo decollari iusserunt, sicut & proba Serenissima Maria Stuarta ex invidia ab Elisabethe concepta capite quamvis valdè infeliciter truncata fuit, pristinam pulchritudinem, & honestam formam usque in extremum retinens, & potiùs capitis amissionem sustinere volens, quàm impiis Elisabethæ consiliis favere. Idem contigit captivis Civibus, quoniam dum viderent causam esse extremæ necessitatis & periculum esse in morâ, tam diu laborârunt, ut hæc res prætextatum ab iisdem finem assequeretur, quod vobis benignis Lectoribus ex sequentibus facilè patebit.

CAPUT VII.

Quâ viâ Proditores isti Epistolam malevolo animo conceptam tradant Lamberto Charles, & Regimini Clivensi.

Igitur hujus Tractatûs socii mox procedunt ad Gubernatorem Castri Gochensis, & fictam epistolam eidem in manus tradunt. Hæc non sufficiebant iisdem confratrum suorum venditoribus, Clivos abeunt, & Lambertum Charles in suas partes trahunt, quibus adjunguntur duo Consiliarii Regiminis Clivensis sub

specie, ut res gesta majorem formam, vel apparentiam veritatis caperet. His itaque peractis Lambertus Charles Embricam proficiscitur Gubernatorem invisurus. Imprimis rogat Antonium Weenhoven Gubernatorem Embricæ, ut principales Catholicæ Fidei defensores in custodiam rapiat his additis verbis: Hispanum Exercitum jam modò in viâ esse, & Vesaliam appropinquare. Respondit Gubernator Vesaliæ impossibile esse in tam grandi nive, & hyemali tempore copias adduci posse additis his verbis; *Hy vvorst eerst Befehl van hooger Overricheyt verovachten.* His non obstantibus Lambertus Charles portas civitatis curat concludi, sicut & Resæ contigit, etiam prædites Catholicos cives milite præfidiario onerat, & quidem; ut nullus effugii locus superesset. Hi impii susurriones tale odium conceperant, ut nihil cogitarent, nisi concives suos perdere, sanguinem innocentem fundere, & ex post villas, & agros, & bona diripere.

C A P U T VIII.

Quâ arte Cives captivati fuerint, & quo loco positi.

QUâ injuriâ hæc captivitas contigerit, vobis breviter enarrabo. Luitenantius quidam imprimis tales motus, & violentias excitat domi D. Theodori ab Heucklum, ut vix mortis periculum evaserit; uxor ejusdem Petronella Exken brachium mariti amplectitur, & defendit factâ firmâ promissione, ut quem in vivis virum habuerat in captivitate quoque deserere nollet. Advertendum quòd de die inter cives quoddam spargamentum factum fuerit, de quo-

quodam nocturno tumultu, qui pro dolor honestis istis civibus satis violentus, & fatalis fuit. Captivus ergo D. Theodorus ab Heucklum plurimis perpeffis calumniis, & militaribus excessibus cum uxore ducitur ad cœmeterium nive usque ad genua coopertum, deinde in Pastoralem ædem, & tenebrosum cubiculum, in hoc domicilio erat antiqua quædam sedes, cui Dominum Theodorum ab Heucklum per vim imponunt, cui taliter sedenti officialis dixit; *Daer sult gy te Nacht u Herbergh hebben.* Post hoc exivit ad Culinam lumen inventurus, ut scripta direpta ex ædibus Catholicorum civium exploraret. Interea Petronella Exken amplectitur Maritum suum dicens. *O Heer Lieffste wat is dit voor een Werck?* Cui Maritus respondit. *Dat weet Gott, maer ick niet.* Mox his peractis audiuntur voces insolentium militum, *sy snyden Heer Cornelis all in die Armen,* præcidunt venerabili isti Presbytero tunicam & funem desuper inducant, & manibus post tergum ligatis in vincula cogunt, sequitur Signifer quidam hospitium habens apud D. Theodorum ab Heucklum, & Petronella Exken, cui Petronella dixit; quem finem hæc captivitas sumptura foret? cui alter virulento animo respondit; *Nu wy den draet hebben, sullen het Clowven oock wel vinden,* & hisce dictis abiit milites suos, sicut & alios ibidem relinquens. Interea quidam Luitenantius Petronellam Exken domum cogit, & eidem Comes fit hoc relicto militi præfidiario præclaro christiano mandato: *Wan sy met een sullen spreeken, soo staet haer met de Musquetten doot, als de Honden.* O præclaram inter concives sub uno Principe viventes charitatem! Petronella Exkens domum rediens cum quodam

Luitenantio cogitur, ut omnem Archivam aperiat ex Mandato Gubernatoris, qui nihil quærebat quam fictam epistolam apud quendam Catholicum civem deprehendere, occupatus ergo in inquisitione scripturarum; & literarum Luitenantius ille proferebat hæc verba. *Had ick een Missive, daer won ick well duysent Gulden om geven*: Respondit Petronella talem Scripturam in ædibus meis non invenies, ex qua tantum commodi haurire possis. Ad speciem quandam veritati tribuendam suadent corrupto isti textori, ut etiam Captivitatem subeat, promittentes magna lucra, & salvam corporis liberationem, sicut ex sequenti Capitulo vobis constabit.

C A P U T IX.

Infidelis ille textor ex consilio invidorum accipit instructionem, qualiter respondere Consilio bellico debeat, & quidnam captivus imponendum foret.

EXaminatur ergo hujus infamis conceptus instrumentum promissionibus corruptus Mathias Bernkassel ætatis viginti & unius Anni sordidus & peregrinus textor; hunc interrogat Gubernator Holtkrach hisce verbis; constat mihi quod quidam Conjurati Papistæ intendant Serenissimum Neoprimipem veneno è medio tollere: Mathias textor nebulo respondet, *dat hy int gering st van dat Werck niet en wiste*. Post hæc interrogat Gubernator quam notitiam habeat de supplica Bruxellas ad Marchionem Spinolam missâ, & quænam contenta in tali epistolâ haberentur. Quid facit Textor à Ceporino desuper optimè informatus? videns nimirum

torto-

torrorem præsentem veniam implorat, dicens: se omnes hujus conspirationis circumstantias quamvis fictas bellico Consilio aperire velle. Post veritatem horum mendaciorum revelatam conclamant omnes istius bellici Judicii Officiales se à perduelli isto Textore deceptos fuisse, sed quo mediante nisi sanguifugo Ceperino: Interea Ceperinus continuò castrum insidet, & omnis generis praxes Textori, ut ita dicam, suggerit, qui Textor tam stupidus erat, ut, quod antea Gubernatori sub specie veri revelaverat, postea ne quidem sciverit. At revertamur ad captivos in æde Pastoralis: hi taliter ab iniquis militibus custodiuntur, ut omni momento iisdem liberum foret egrediendi; sed hoc honesti cives, & bonæ conscientiae testimonium circumferentes non intendebant, sed per viam Justitiæ famam suam ab aliquibus centenis annis deductam funerali tumulo inferre cogitabant. Judas tamen in mente habens Dominum Salvatorem nostrum tradere, dormientibus cæteris Apostolis vigilavit: Ceperinus honestis istis civibus in securitate conscientiae requiescentibus non dormivit; sed omnem practicabilem malitiam in Innocentes diffudit. Interea Dominus Consul Goswynus Exken petit, ut militari Judicio sistatur auditorus, de quibus punctis, licet injustè, accusetur, & quânam de causâ tam violenter de nocte è lecto abstractus fuerit: tunc practicata mendacia eidem proponuntur, nimirum: Serenissimum Principem nostrum veneno interficiendi, & Civitatem Hispano militi tradendi: hisce calumniis Goswynus Exken respondet, sibi mirum & peregrinum videri talia mendacia fingi posse, addens se de istis rebus nihil scire, & tam innocentem esse quàm parvulum eâ-

dem nocte natum : quam confessionem Petronella conjux posterâ die ex revelatione cujusdam Signiferi ibidem hospitantis intelligit, quem adhuc in cubili morantem cum socero suo Heysterman invisit, quærens, quidnam captivis criminis imponeretur? dicit Signifer : *Daer is eenen Wever gevanghen, dy seydt eenen Brieff te hebben aen Borgemeester Goswin Exken, daer in staet, dat men den Printz vergevens sou, den Borgemeester seydt, dat hy daer van niet en weet.* Petronella Signifero respondet hisce verbis : *Dit syn immers Loogens die men met vingeren tasten sou; want myn Vader koomt doch immers by den Printz niet, mitz by een oudt onvermogen dt Man is, ende nu nergens meer en reist.* Cui Signifer responsum tale refert. *U Vader sou dat niet doen, maer de Heer van Wissen, Hulhuysen, de Vrouw van Niewen Clooster, de Heeren van Xanten, als oock Principaele Geestelycken, en Adelycken souden dat doen; u Vader sou alleen weetenschap daer van hebben.* Conceptus eorum Falsariorum erat, tales è medio tollere, quorum humeris defensio Catholicæ Religionis, & Privilegiorum incumbibat, nihil curantes, dummodo conceptum odium felicem sortiretur finem; cogitantes, si Principales Status Ducatûs Cliviæ sortem, sive inhonestam mortem subierint, de causâ triumphatum erit: sicut & Pharisæi tam diu Christo Domino insidiati sunt usque ad enormem & inauditam Innocentis crucifixionem; sed sicut malevoli Judæi clamârunt: Sanguis ejus super nos, & filios nostros, à Tito & Vespasiano debellati, justas pœnas luere coacti fuerunt: ita & memoria scelestorum proditorum evanuit, sicut ex sequentibus manifestum fiet.

CAPUT X.

*De Captivorum examine , & confronta-
tione contra perditum Textorem.*

Deducuntur interea è ferreâ caveâ, & porta lapidea
hora tertiâ postmeridianâ honesti Cives Mathias
Mom & Joannes Verling manibus post terga revinctis,
sicut & eosdem ex propriis ædibus abstraxerant Ce-
porino cum affeclis suis in foro stante, & attendente;
num etiam veram prædam, & destinatos putatitios
malefactores cœpissent. Adductus ergo in conspectu
Judicii militaris à Governatore interrogatur de om-
nibus supra memoratis mendaciis, quæ isti bono viro
valde peregrina videbantur. Igitur interrogat, quis-
nam sit personæ suæ accusator. Dicit Governator:
*Sy wisten wel, dat het waer was, hy soude sich
niet laeten bederven met pynighen, maer soude goet-
willigh bekennen, daer stont Genade by, die hem
genoegh vvedervaeren souw meer als anderen.* Cui
Mom respondit: gratiam vestram non quæro, inno-
cens enim sum. Responsum dat Governator: *De
andere hebbent bekent; men sal U oock wel doen
bekennen.* Hisce dictis mandat carnifici, ut inno-
centem comprehendat, qui mox accurrens eidem
manus & pedes fune tam acriter constringit, ut sudor
faguineus effluerit, deinde deorsum projicitur in
scalam, additis minis tam diu corpus extrahendi,
usque dum mensuram scalæ adæquasset, aut omnia
ei proposita fateretur. Quibus Mom herculeo animo
reponit, membratim quamvis me decerpatis, men-
daciis vestris non favebo; carnificinam hanc coram
Domino Deo defendere non poteritis. **H**is dictis
Guber-

Gubernator cubili exit, & paulò post revertitur caput movens; intrantem interrogat Mom, an necdum finis immanis istius torturæ appropinquaret, se paratum esse ad præstandum vadimonium, & si unus principalis & honestus Civis non sufficeret, plures substituere posse; quibus Gubernator Holtkracht respondet: *Sulcke Borghen sult ghy niet krygen*; jubens quoque carnifici, ut eundem è scalâ dimittat, additis his circumstantiis: vade, modò efficiam satis, ut fatearis. Deducitur exinde in culinam, ubi soror Gubernatoris uxoris ad focum sedebat plorans, & caput manu tenens. Interrogat illa: *Syt ghy oock een van de gevanghen Mans*. Cui Mom respondit, quòd ita; his auditis manus complicat altâ voce dicens: *Wat hupser Mans syn dat, vvat Haet, ende Niet is in dese Stadt*, & potum eidem refocillantem porrigebat.

Observe, quòd Domicella ista miseris, sicut altera Martha compatiens, & uxor Gubernatoris filia erant Civitatis Neomagensis, quæ sine dubio adhuc veterem Belgarum candorem pectori inscriptum habentes satis adverterant inhonestam inter Ceporinum & conjuratos conversationem; sed quia foemineus sexus fragilis, sic immanitati istorum cedere cogebantur, aliàs fortè secretum revelaturæ.

Venit ad Rigas Joannes Verlingh, cui familia sicut antecessori suo proponuntur de subscriptione Supplicæ, & muneribus Marchioni Spinolæ missis, ut falsitati fucum adderent, dixerunt, eundem in ædibus Elberti Voest de affato lucio lautè comedisse; addunt tu es bonus Catholicus, & Papismum propagare studes, ideo his negotiis consensisti, fatere tantummodo, gratia tibi fiet. Respondet Joannes: Gratiam vestram

non quæro, pugnabit pro me veritas. Hæc audiens quidam Officialis surgit, & in hæc verba irrumpit, dicens: *Het vwill daer op aankoomen, als ons geseydt is; dat de Catholycken haer versvoren hebben, dat sy sich liever doodt vwillen laeten pynighen, als malkanderen beklappen.* Idem ergo tractamentum in scalâ expansus sustinere cogitur, quod præcessor ejus Mathias Mom subierat, quamvis Dominum Deum in testem vocârit, ut extremum Judicium sibi denegaret, si quidquam de hisce propositionibus veritate niteretur. His non obstantibus dictis tortura perseverat, donec videntes infractum innocentis animum, & verum puræ conscientiae testimonium; solvi curant, & ad ferream istam furum caveam rursus deducunt.

Appropinquat huic optimo Confessui Conradus Keyfers captivitatis suæ sedem habens in Castro, idem de omnibus falsis criminationibus interrogatur, & accusatur: respondet Keyser, optare se signum fieri à Deo, si calumniæ istæ veræ sint; pergit ulterius Keyser Textorem interrogans: adfuitne tractatui, dum subscriberetur? respondet Textor: *Neen, dat vveet gy vvel, dat onser vier offte vyff stonden op de Deel.* Interrogat ulterius, quo in loco Sacramentum in hunc finem sumptum fuerit? cui Textor dicit, *op den Weem.* Quo audito mox Gubernator verbum suscipit, dicens: *In de Kerck Mathys, cui ille, Jæ myn Heer in de Kerck, en op den Weem oock.* His auditis addito juramento declarat Keyser, sibi nunquam cum præfato Textore commercium fuisse, sed magis ut semi-fatuum apparere. His peractis educitur, & sub præfidiario milite detinetur.

CAPUT XI.

Examen Joannis Abels, cui quadam notitia cum Textore erat.

Hic igitur ex Portâ vulpinâ extractus aliquamdiu ante fores cubiculi, in quo præclari isti justitiæ Administratores sedebant congregati, expectare cogitur. Egreditur interea nequam ille Textor planè perplexus, & lachrymis perfusus. Stanti ergo Abels in conspectu militaris tribunalis antè memorata mendacia proponuntur, quæ omnia præfatus Abels negat, insuper petens sibi criminatorem talem demonstrari. Introducitur Textor, cui sanguinis pretium nimirum aurum à Ceporino & consortibus acceptum idem Abels in staterâ ponderaverat. His igitur verbis Textorem alloquitur : *Syt ghy den geenen, die dees loogens hebt aengebrog?* addit & seriò admonet, ne falsum testimonium dicat, Textore desuper muto permanente quidam Officialis vices implet, Textori significans : *Hy sall bekennen, als hy eens bekent had.* His peractis, & Officialibus garrimentibus Textor quædam verba quasi clauso ore ruminat. Dicit Abels, loquere apertè, ut videam te, si bonæ indolis socius es; in quo loco Supplica signata, quo tempore Verdugo Goehiæ fuit, omnes circumstantias adde? opera tua manifestum proditorem te facient.

Involat denuo in hanc propositionem antedictus Officialis dicens : *Hy soude soo stout niet spreeken, hy vvaer te Brussel niet.* Datur desuper mandatum carnifici, ut innocentem apprehendat, qui non longam moram passus, manus & pedes acriter colligat, in præparatam scalam sternit, talitèrque exercet, ut

ne vel membrum permanferit illæsum. Taliter ergo pendens interrogatur: num extremum Dei Judicium fuffinere vellet, omnia ei prælecta falſa eſſe? cui alter patiens reſpondit, ita. Tunc è ſcala dimittitur, & taliter tortus rurſum portam ſcandere cogitur. Prodit in medium poſt hos Elbertus Voefſ, cui extorquere volebant diem cœnæ factæ in ædibus ejuſdem cum Verdugo & quindecim aliis, & protractæ in ſeram uſque noctem. Reſpondet Voefſ: interrogate milites apud me hoſpitantes, ſi unquam tales perſonæ domi meæ congregatæ fuerint; verùm hoc illis non arridebat, quia non veritatem, ſed perniciem quærebant, ut tandem bonorum poſſeſſores fierent. His actis ad captivitatem ſuam migrare cogitur.

Quartâ Martii tandem ordo pervenit ad Jacobum Haſenbergh, in cujus ædibus repertæ fuerant quædam cantilenæ de factionibus & rumoribus à Ceporino practicatis per Petrum Exken compoſitæ. Hic neceſſariò virulenta iſta corda, & oculos vindictam ſpirantes ſatiare debebat; ergo ad torturam producit taliter, ut pluribus vicibus mentis impoſ fieret. Inſtabant invidi, donec tandem ipſe carnifex laſſus ait: *Hy moet eerſt meer kout worden.* Sed non ſufficiebat, poſt meridiem de novo ad tam immifericors opus proceditur, ubi taliter eundem exercuerunt, ut cutis nigrum colorem induerit, & ſemivivus domum deportatus fuerit. Carnifex deſuper fatigatus in morbum incidit, & curru Neomagum vehitur, in fine vitæ tuæ paulò poſt conſitens, Cives eſſe innoxios & ſe à Deo punitum, quòd tales anguſtias honeſtis iſtis intuliſſet.

Carnifex debitam mercedem ſuam jam tum receperat. Ceporinus non quieſcebat, ſedens integris die-

diebus in Castello, & omnia Catholicorum scripta quasi venaticus canis perscrutans; si fortè quid inveniretur, quod falsis conceptibus suis applicare posset: Cantilenas inprimis à Petro Exken compositas devorare non poterat; quare posterâ die evocatur carnifex Clivensis, rursus torquetur Hasenbergh, sed nihil confitetur, nisi prædictas cantilenas à Petro Exken compositas esse, de reliquis calumniis se nihil scire.

C A P U T XII.

Adventus Lamberti Charles describitur, quem accedit temporalis Consul pro captivis intercedens.

COMparet ergò Gubernator Lambertus Charles, Neomagi & totius districtûs Clivensis patriæ ab hâc parte Rheni Gubernator, ut hunc actum præfentiâ suâ ad optatum finem deduceret. Hoc advertentes Matronæ Gochenses Consulem pro tempore regentem Petrum van Hegenraeth justum, quamvis Reformata Religionis, virum accedunt, qui de conceptâ falsariorum calumniâ prorsus nihil sciebat; rogant ergò Consulem, quatenus ratione sui officii cum optimis Civitatis Civibus pro liberatione Innocentium Gubernatorem invisere, & pro eorundem liberatione intercedere non gravetur. Officium igitur boni Patris-Familias implens Gubernatorem adit, & sequentibus verbis interpellat: *Waerom hy op het seggen van eenen Wever, ende Lichtmisse alleen soo veel Mannen, ende degelycke Borgers ingetrocken hadde.* Inquit alter: *Wy staen op den Wever alleen niet, hebben al andere inditien.* Hisce indigitans falsam Epistolam, sicut etiam reliqui militaris Tribunalis

nalis Officiales à conjuratis istis malè informati respondebant de copiâ literarum traditâ ; Qui omnia scripta in pejorem partem interpretabantur , sicut & fecerunt cum literis Domini Voest Patri suo exaratis , sicut ex post in vera Textoris confessione manifestum fiet , dum enim Textor enorme crimen suum fateretur , ulteriora indicia non apparuerunt . Quamvis hæc omnia à captivis Catholicis bonis rationibus propositis irritarentur , firmaverunt sibi sermonem nequam pertinaces in effusione sanguinis immeriti .

Uteriùs progrediamur . Leonardus Roeloffs è domo Pastoralis rapitur , cui eadem crimina objiciuntur , his additis circumstantiis : Pro sexaginta viris tu in ædibus tuis habes & conservas arma . Falsum est , ait Roeloffs , ite & perspicite hospitium meum , si tale quid armorum reperire possitis , & post aliqua verba defensiva honoris rursus inauditus ad locum unde deducitur . Apparet milite præsidario cinctus Reverendus Dominus Presbyter Cornelius , cui idem fictus apparatus ob oculos ponitur , hoc addentes , propriam dexteræ subscriptionem in manibus eorum de facto detineri . Dixit Presbyter : anima mea , & salus mea æternæ damnationi sit obnoxia , si mihi id ipsum demonstraveritis . His auditis prodit in medium venerabilis istius Judicii bonus assecla Textor , referens Dominum Presbyterum non adfuisse in subscriptione Supplicæ . Tum quidam ex Tribunali illudentes hæc proferebant : *Gy hebt Jesuyters Streek over U , gy maeckt de Luyden wys , dat sy int Martelaers Boeck sullen koemen* . Replicat Presbyter Cornelius : Ostendite mihi propriam manûs subscriptionem , quam vos habere affirmatis . Textor dicit , detinuit se in cubili . Inquirat Presbyter , in

quonam ergo cubiculo latitavi? dum verò Textor occasionem loci istius prorsus nesciret, verba abruptim Gubernator, dicens: *Wat hy sulckx behoefde te vraegen, sy wisten well, dat het waer was, dat hy het onderteekent had.* Invehitur in Cornelium Textor: *Ick ben toch in uwen Hoffgewest. daer een groot gatt in de muer is, ende oock ob den Kerckhoff, daer Koninglicke Soldaeten souden door syn gekoomen.* O mendacia! respondet Cornelius: ocularem inspectionem desuper sumite, & attendite Domum Pastoralem quidem proximè muro adjacere, sed in tali loco, ubi Civitas Nirsâ duplici, & pratis cincta ab externo milite nequidem tentari, multò minùs occupari possit. Loco faciendæ inspectionis torturam minantur. Cui examini Gubernator hæc formalia jungit: *Wy sullen U wel anders leeren, indien gy het niet goetwillig bekennen wilt;* quibus verbis Dominus Cornelius plurimas fundamentales rationes apponit, inter cætera quærens: Quidnam ergo confessionis ab eodem intenderent. Gubernator nihil nisi ruinam bonorum civium, & proprium emolumentum sitiens respondet: *All swoert gy my dat toe, so gelooff ick U evenwel niet, want gy Papen kunt malkanderen geringh de absolution geven, gy maeckt de Luyden mys, dat sy int Martelaers Boeck sullen koomen.* Hæc Cornelius audiens, & advertens verbis nihil profici, faciem suam vertit versùs Textorem, cum Salvatore nostro dicens: Amice ad quid venisti? Tu ais Domum meam frequentasse, meâ vitâ cum notitia te non vidi. Respondet Textor sceleratissimus: *Ghy en hebt de Supplicatie oock niet onderteekent, maer ghy hebt well hooren seggen, dat sy gemaeckt is.*

Provocat Presbyter de novo, ostendite mihi propriam manum, quam Gubernator se habere cum tanto plausu jactat. Hisce dictis Textori jubet, ut cubile deserat, iracundus totus dicit: *O gy Jesuyter! gy maeckt hem verbaest, wat loose streek hebt gy achter de ooren.* Hisce amaro animo prolatis exit, & post modicum revertitur jubens tortori ut ad torturam procedat. Protestatur Presbyter Cornelius justitiæ administrationem implorans. Cui quæso magis competebat tortura, quam nigrâ notâ signato Petro Ceperino instructori depravati Textoris, qui nunquam ab examine dimissus, vel revocatus fuit, quin nigrum istum corvum prædæ inhiantem consilii causâ accesserit, ut exploraret, quidnam tribunali bellico respondendum esset, sicut à multis civibus, & ipsa Gubernatoris uxore & sorore plurimis vicibus observatum fuit. Attamen huic conatui Dominum Cornelium torquendi opponit se tribunal, inter alios præcipuè discreti animi Domini de Doenauw, & Capitaneus Viegh, qui paulatim adversentes sub cineribus malignum ignem latere, prorsus hoc permittere nolebant. Gubernator videns se illusum, & nihil ulterius proficere posse, inquit: *Wel Heer Cornelis soo willen wy het dan op u laeten staen tot morgen vroegh.* Replicat Dominus Cornelius: *Ick sall u niet ontloopen.* Cui respondet Gubernator, *Men sall u oock genoegh bewaeren, ende u wel doen bekennen.* His examinatis restabant adhuc Licentia-tus Abels, Arnoldus Roeloffs, Theodorus ab Heucklum, Wilhelmus van Dreck, & Godefridus Francken, qui pro hac vice molestias istas Numine propitio, & fortè fragilitatem eorundem desuper spe-

Stante non sustinuerunt, attamen in captivitate constituti libertatem suam ad tempus amiserunt.

C A P U T XIII.

Dominus Consul Exken de novo examen subire cogitur.

PRincipalibus ut plurimum invidentes, & eos, qui maximè obstabant falsis calumniis, è numero vivorum tollere allaborantes producitur denuo in funestum hoc theatrum Consul Exken. Quintâ Martii igitur Congregationi militari grandævæ ætatis vir Consul Exken sistitur, in cujus conspectum producitur Textor manibus constrictis sub specie, quasi modò torturam sustinisset. Tum Gubernator sermonem orditur his verbis: *Ich heb hem wel laeten overhaelen, tot dat hy de Waerheyt bekent heeft, ende daer by gebleven.* Quod tamen non contigerat sicut post ex Textoris vera confessione satis patuit. Quibus propositionibus hoc modo, quamvis idiomate belgico respondet: De rebus istis tantum mihi constat quantum de horâ obitûs mei, & si allegata probari possent, ut Dominus Deus sibi vitam quamprimum eriperet. Adjungit: Tribunum de Verdugho nunquam novi, literas tales non legi; verùm si idipsum probari possit, dignus sum, ut à quatuor equis in frustra discerpar. Pergit ulteriùs: neque mihi notum est, Serenissimum Neo-Principem nostrum in prandio apud Illustrissimum Dominum fuisse, nec in Abbatîâ Vallis comitis vulgò *Nieuwen-Clooster*, in quibus locis refractarii asseriebant Principem toxiconecandum. Addebat insuper: à parte istâ, quam Textor monstraverat, civitatem occupari non posse.

Hisce

Hisce prolatis adstipulatur Tribunal militare. Tum Consul Exken videns se vera pronuntiasse, ait his germanicis verbis : *Waerom gelooft gy hem dan.* Videntes se nihil proficere posse, validis rationibus convicti, redeunt ad falsam Epistolam, dicentes : Dominus Berendonck modò Clivis in captivitate constitutus, omnia confessus fuit. Nota : hic erat Presbyter Gochiâ ejectus, cujus nomine falsæ literæ conceptæ fuerant, cui sociatur aliud mendacium, nimirum : Captivitas Illustrium Dominorum de Wissen, & Hulhuysen, nec non Licentiati, & Consiliarii aulici Coppers. Omnia hæc mendacia erant, verum perverforum hominum praxes ad similia attentanda dirigebantur. Ulteriùs Lambertus Charles pergit : Si talem hæreticum Principem occidisses, *soo soude men U voor eenen Sanct aengesien hebben, ende gesongen,* Sancte Goswynne ora pro nobis. Hic benevole Lector apertè vides, quâ injuriâ Dominum de civitate tam bene meritum affecerint. Prælegunt post hæc copiam falsæ Epistolæ à Ceperino conceptæ. Dicit Consul, se talem Epistolam totâ vitâ suâ non vidisse, demonstrans desuper collusionem inter Textorem, ejusque conjuratos, & Governatorem, quare vehementer excandescens torturam minatur. Nihil hisce motus Consul tunicam solvit, nudum pectus quasi scutum objicit, dicens : *ICK staec hier in uwre macht, maer kunt lycke well niet meer doen, als U Godt toelaet.* O præclarum puri & sinceri animi & bonæ conscientiæ testimonium ! Inchoatur ergò à fundamento omnia mendacia ista refutare, narrans historiolum desumptam ex Vaerio Maximo Libro 3. C. 7. de quodam Marco Æmilio Scauro viro eminenti : Hic apud populum accusatur à quodam for-

didâ plebis proditore Vario Sucronensi de acceptâ à Mythridate Rege pecuniâ, ut civitatem & populum proderet. Quid agit Marcus Æmilius? impavido animo se tuetur, dicens: quidnam in persona mea aliquando improbum vidistis, cùm semper apud vos fuerim? hic accusator extraneus Romano Populo non imponet Marcum Æmilium unquam Reipublicæ infidelem fuisse; cui jam credetis, accusanti vel accusato? mox Populus Romanus invidum proditorem ejecit. Hisce Consul addit: cùm infamis iste Textor talia non solùm de me, sed & de aliis Civibus, & quod caput est, de ipsa Nobilitate praticare ausus fuerit, honesto animo discutiendum relinquo, an tam peregrino Textori, aut senibus hujus Civitatis Inquilinis magis credendum sit. His dictis Militare Tribunal concludit, Textorem torqueri debere; verùm Gubernatores planè partiales id ipsum permittere nolebant à sanguinolentis corrupti, etiam scrupulum in tam laxa conscientia sibi formabant, quia Textori stipulatò appromiserant captivos sexies torquendos fore, antequam ad talem socium fors perveniret, his additis: *Tot een recompens sult gy groote Bouwhoven van de Catholycken ontfangen*; sicut postea Textor in sua confessione edixit.

C A P U T XIV.

Cælebs ille Petrus Exken capitur, torquetur miserabiliter, & planè mirabili modo liberatur.

Progressuri igitur ulteriùs, auspicium infelicis hujus tragœdiæ incipiamus à Gubernatore, & Milirari Confessu, qui interea ceperant Petrum Exken
 autho-

authorem hilaris Cantilenæ. Quid huic probo Cæ-
 libi contigerit, & qualia passus fuerit, videbitis ex
 confessione, & revocatione Xantis factâ, dum per
 Divinam clementiam pristinam libertatem adeptus
 fuerat. Negotium liberationis ejusdem taliter suc-
 cessit. Manus furtivas quidam miles præsidarius
 miserat in lineamina strata in prato vulpensi, sive ut
 vulgò dicunt *op de voospoortse Bleyck*. Hic miles in
 eadem turri custoditur, quamvis jam captivatus col-
 legas milites implorat, ne aliquod scandalum subire
 cogatur. Appromittunt focii auxilium, instrumenta
 subministrant occultè, ut effugii locus esset. Effrin-
 git ergò murum istius turris, miserum Petrum Exken
 taliter (ut pedibus vix aut ne vix quidem incedere
 posset) tortum dorso suo illigat, brachium quoddam
 Nirsi (ut adhuc videre est) transire cogitur, usque
 dum fermè mediâ horâ à Civitate pervenit ad ædes
 rusticales. Hic villicus commiseratione tactus eun-
 dem misellum currui imponit, & Xantos ubi Hispa-
 nicum erat præsidium perducit. Vix Sole orto mox
 convolant, & pleno ore evomunt hæc verba perdit
 isti bonorum Civium hostes hisce verbis : *Sou hee
 niet waer zyn, daer is all schoon een uygebroocken.*
 His sequentibus paginis videbis, quâ arte & fraude,
 si non dicam, violentiâ homo honestus ad dicenda
 falsa, & quidem talia cogi possit, ut non solum se
 ipsum perdere, verum etiam per immanem torturam
 coactus fuerit confanguineos suos & concives in ex-
 tremam calamitatem, & miseriarum abyssum demer-
 gere. Subjungam hisce veram copiam latinâ linguâ,
 quâ viâ cum misero Petro Exken processerint, quam-
 vis idem tam mirabiliter à captivitate liberatus om-
 nium per torturam expressorum mendaciorum revo-

cationem fecerit, & protestaverit se coram Domino Deo defendere non posse, si tot præclari Cives suâ causâ paterentur, quia per intolerabile martyrium has falsitates eidem extorserant. Habe ergo benevole Lector epistolam Petri Exken à me ex linguâ Belgicâ in latinam translata.

C A P U T XV.

*Describitur tortura, & revocatio extor-
sorum mendaciorum Petri Exken Xantis
facta.*

Incipit igitur Petrus Exken defensionem suam hisce circumstantiis. Quartâ Martii Anno 1615. captus fui in Udem in Monasterio Canonicorum Regularium S. Augustini, & raptus in turrim quandam nominatam *Sluyters Toorn*, ab hoc loco deductus à quibusdam militibus Gochiam sedem mihi posuerunt in ferrea ista furibus præparata cavea; sextâ Martii circa horam octavam ad militare Tribunal deducor. Inprimis interrogant de Pasquillis & eorundem fabricatore, quibus Exken respondet, se de nullis pasquillis quidquam scire. Ponuntur ergo ob oculos quædam cantilenæ, rogantes: num mihi de iisdem constaret; dixi, quin imo. Interrogant, quæ sunt ergo? dixi, cantilenæ; proponunt ergo, quam cantilenas inter & pasquillos est differentia? cui ego respondeo: cantilenas cantari, & pasquillos legi tantummodo posse. Instant ulterius, an nihil absurdi in Principem composuerim, ad quod negativè respondi, neque unquam audivi ab homine quodam aliquid inhonesti in Principem nostrum compositum fuisse. Respondent alii, de his te convince-

vincemus, petebam id mihi demonstrari, defensionemque meam ulterius omni meliori modo prosequerbar. Interrogabant igitur: quando Bruxellis huc veniebas, nonne in Monasterio Gaesdonck fuisti? id quod affirmavi, dixique hæc illis formalia: Prior dicebat mihi, ex animo mihi charus es, sed ne fortè in histurbulentis, & periculosis temporibus Monasterium nostrum vestri causa damnum patiat; rogo ut tibi de alio hospitio provideas. Præclara proximi charitas, præsertim animi religiosi. Inquirunt ulterius, an & ibidem fuerint Cives Gochenses; ego paulisper memoriam recolligens dicebam, ibidem fuisse duos laniones; quærunt, qualia cum illis verba fecisti; Respondeo, hæc mihi exciderunt, nisi quod adhuc recorder an socius itineris Gochiam versus esse vellem? An omnia verba quo ad originale suum taliter fuerint, non observavi. Rursum ad calumnias, interrogant me, tales an claves mecum contulerim, quibus portas Gochenses aperire valeam: dicebam minimè, neque de clavibus quibusdam scio; sed hæc addebam, me à Marchione, & Serenissimo Principe Neoburgico defensum fuisse, & Innocentem repertum eâ de causa, quapropter Gochiam, & natale solum relinquere coactus fui: replicabant alii; testes dictorum tuorum curabimus vocari, respondet Exken, tales mihi præsentem testes afferre. Introducuntur ergo duo *Hans den Pleeslechter, et Pouwel Hackworst*, quinimo viri supra modum corrupti, & infimæ plebis. Verùm quid hic cogitandum? Susanna innocens duos falsos testes accusatores habuit, Dominus noster Jesus Christus duorum falsorum testium calumniam sensit; quid mirum; si in depravato isto sæculo tales invenirentur, qui nullam

Conscientiam nisi in acquirendis Innocentium bonis circumferabant, foris sepulchra dealbata, extrinsecus autem putredine pleni. Hic postremus vocatur Hackworst, forsan ex innoxio sanguine, & carne Catholicorum sibi facrimina præparare mentis fuit.

C A P U T XVI.

*De ulteriore procedura contra præfatum
Petrum Exken.*

Affirmant, inprimis tu supplicam muneribus additis Bruxellas deportasti Marchioni Spinolæ, similiter & scire avebant, qualis conspiratio in tapeto (ut ita dicam) foret. Respondet Exken, de his praxibus nihil mihi meâ viâ constitit, priusquam de captivitate civium intellexerim. Affirmat tribunus, quòd certi sint, quòd ego conscius sim, addentes; quâ postremâ vice Xantis fuisti? respondet Exken, transiit fermè medius annus, quærunt insuper; quod tibi verborum commercium fuit cum Presbytero Gerhardo; an non intenderet spatio semestrio Gochiæ comparere. Respondet Exken, comparebit; sed quo casu ignotum mihi est. Addunt, quo tempore fuisti apud Gubernatorem Geltriæ de Verdugo? Ad quòd reponebam, eundem me totâ meâ vitâ non vidisse. Post hæc revertuntur ad cantilenam sicut ipsi dicebat Pasquillum sapientem, & in defamationem Serenissimi Principis compositam, & in medium producunt falsarium istum Textorem, qui me flagitii istius convincere voluit. Interrogabam eum: quò fundamento hoc scis? Respondet Textor: audivi te similia loquentem. Quæro ego; ubinam vel quo in loco? Respondet Textor, in diversorio. Interrogo; qua-

quænam communitas ibidem congregata fuerit: dicebat se hæc nescire, sed persistebat se similia à me audisse, quærebam, qualia ergo sunt contenta? Nescio dicebat; quia nec legere, nec scribere stompax ille poterat. His dictis Textor obmutescit. Mox verbum suscipit quidam è tribunali dicens: tu optimum inquisitorem ageres, nimis multum interrogas. Si Textorem taliter interrogassent, citiùs ad lucem veritas pervenisset. Attamen malitia perseverat. Textor dicit se mortem subire velle, si ea dicta, & allegata veritati non inniterentur, præsertim quoad supplicam consignatam. Quid igitur rursus? Ah! rursus evocatur Andreas Carnifex Clivensis, mandatum ei datur ut instrumenta torturæ paret, & ad manum habeat; qui me festinus à tergo arripit, atque in scalam extendit, mox à terrâ elevatus pendeo taliter, ut humeri, & brachia compagibus suis soluta fuerint, hoc nondum sufficiebat, addunt instrumentum torcularè in sinistrâ tibiâ, & quidem tali vi, ut sanguis copiosus efflueret. Hæc pœna erat intolerabilis, sed cum viderent hanc torturam ad exprimenda falsa mendacia non sufficere, minantur graviora supplicia. Dicentes: si fateri nolis, *soo sult gy op een houten Peerdt ryden, dat daer gereet staet*, quod tormentum cæteris ne quidem fuit comparandum, & id ipsum, quod scire intendebant, erat de Principe, de supplicâ, in summâ de omni fictâ pravitare, quibus objectionibus ego respondi, velle me juramentum omnium maximum præstare, si tale quid mihi imponi queat; verùm indurata ista, & adamantina peçtoratorum non poterant emolliri. Ergo ad ligneum istum equum condemnor in superficie, & ab utrâque parte acutum. Igitur indusio tenuis exutus imponor ist
 equo,

equo, & ab utroque pede affligor pondere ferme centum librarum, quæ pondera Carnifex elevans, & ea summâ violentiâ dimittens intolerabilem mihi pœnam accersierat, onera hæc erant ab utraque parte pedis taliter constituta, ut vix sine divino auxilio corporalis sanitas conservari posset. His accidentibus assistit sceleratus Textor, cui Exken respondet: afferte mihi unicum textum vel rythmum cantilenæ à me compositæ; si deprehendere possitis, quod in Corpus & fortunam Serenissimi nostri injurius aut infidelis unquam fuerim. Verùm sanguinolenti isti, & Catholicorum bonorum proci, & appetitores nil desiderabant, quàm sanguinis effusionem, & agrorum, & villarum fraudulentam possessionem.

Interim cantilenæ & Pasquillo valedicunt, tantùm examinantes cujus consilio tractatus iste factus fuerit, de quo tractatu vel conspiratione meâ vitâ mihi nihil constiterat. Tribunal ergo militare videns se hâc viâ nihil proficere majus tormentum minatur, addentes: taliter te torquebimus usque dum falsitatem quamvis violentiâ extortam fatearis. Respondet Exken: potestas vobis in corpus meum, non autem in animam. Plura visitemus. Dicunt igitur prænobiles Confessûs istius Justitiarîi: te aliter excipiemus, hæc tormenta tibi non sufficiunt, talia tibi infligemus, quibus priora vix comparari queant, procedamus igitur ad immanem hujus rei Epilogum: an homo Christianus tam atram bilem habere potuerit, ut ne ullus Christianæ misericordiæ fomes in tam perduelli anima permanferit.

Nova ergo media excogitantur, & quidem talia, ut honestus animus abhorreere talia videatur; verùm veritatem edicere cur erubescerem. Venitur ad col-
lare

lare ferreum iisdem cuspidibus & clavis refertum, huic misero Exken adducunt, & collum ejusdem tam honesto aureo vellere cingunt: interim manus post terga ligantur, funes insuper per ferreum istum Collare inducentes, & in summum extrahentes retrorsum in semipatibulo suspenditur taliter Cervicè cinctus, protestatur de injuriâ tam coram Domino Deo, quàm coram hominibus. Invidi isti reformati desuper ridebant, & honesto cælibi tanta patienti extorquere volebant, quod ne cor cogitaverat. Pendet interea absque omni humano solatio fermè sex horis vix cum extremitate pedum terram attingens, & intolerabilem torturam sustinens. Interrogant num fateri velim, nec ne: at quid fatebor? reponebam, de quo mihi nihil constat; optarem sanè, ut Dominus Deus signum in cœlis daret, & taliter innocentiam meam manifestaret; Pergit ulterius Petrus Exken his verbis; si me possitis convincere de propositionibus mihi exhibitis, Dominum Deum in testem voco, quia innocentiam succumbere non permittet, sicut & postea luculenter apparuit, addens hæc formalia, malle se absurdissimam mortem subire, quàm falsum testimonium præstare.

C A P U T XVII.

Petrus Exken ad mortem usque torquetur.

Pergunt ulterius sinceram miseri constantiam inauditis tormentis tentare. Respondet Exken, optarem, ut Dominus Deus terram aperiret, & me vivum absorberet, si unquam exhibita mihi mendacia ullo veritatis fundamento nitantur; addens desuper

per taliter se jurare nolle pro totius mundi divitiis. Verùm feroces hi tyranni talia flocci pendebant continuò inquirentes : ex tuâ confessione crimina hæc scire volumus. Rogat Exken vi tormentorum ad desperationem redactus carnificem, ut vel caput amputet, vel cervicem laqueo cingat, ut tandem hujus miseræ coram Deo, & proximo inauditâ finem consequeretur. Sed quid fit? Respondent isti velut in Barbariâ nati homines : taliter totâ nocte pendebis, ni fateri velis. Quæ minæ talem terrorem docto isti viro, & semivivo Cælibi incusserunt, ut talia fateri, & fingere coactus sit, quæ nunquam in cor honesti civis descenderant. Clamat ergo : ah dissolvitè, dissolve me, omnia mihi nota vobis revelabo. Dicit igitur supplicam Marchioni Spinolæ destinatam Ruremundæ accepi in diversorio proximo Carthusiæ, ubi & cum latore proditore isto Mathiâ aliquot amphoras cerevisiæ biberat, quamvis suâ vitâ Ruremundam non vidisset. Dum ergo Secretarius tribunalis militaris prothocollum formare incipit, ait Gubernator : *Ghy en behoeft sulckx niet te scriyven, want ick meet voor seker, dat het geloogen is*; Deinde jubet denuò carnifici, ut innocentem altiùs in Collari isto ferreo suspendat addens : vir quidam plateam Molarem incolens hanc supplicam tibi tradidit. Terrore tormentorum percussus Exken respondet : Mathias Mom hanc mihi attulit bibentes in bonum successum aliquot amphoras. Hæc isti confessui arridebant. Interrogant ulterius : quodnam fuit contentum literarum & quæ addita munera? Respondet Exken, de his negotiis mihi nihil constat, nisi quod audierim quinque cives eandem supplicam subsignasse. Rapitur mox jussu Gubernatoris rursus miser ad ferream
istam

istam torquem, & altiùs suspenditur his additis: plures subscripserunt. Taliter pendenti nomina omnium captivorum præleguntur, vi torturæ omnes ei propositos articulos affirmat; præterquam quod Adm. Rdum Patrem Priorem in Gaesdonck, & Patrem Henricum, nec non Hasenbergh ab hâc conspiratione immunes pronuntiet. Hæc Secretarius Prothocollo inserit, Pergit ulterius Exken, Bruxellas veniens per Amplissimum Doctorem Melty vocatum eandem supplicam Illustrissimo Marchioni tradidi, & ex eisdem servis intellexi Civibus Gochensibus per quendam Petrum nuntium Clivensem gratiosè responsum fuisse; verùm se nescire ad cuius manus hæc literæ pervenerant. Ad robur quoddam, & confirmationem hisce extortis mendaciis addendam prosequitur sermonem suum Exken dicens: conjugem præmemorati Marchionis è vivis ereptam esse. Hanc mortem, & ingressum mariti in quâdam Abbatia veritati sciebant congruere, quapropter reliqua confessâ faciliè admittebant, jam de adeptâ victoriâ sibi gratulantes. Addebat Exken Patrem Suppriorum in Gaesdonck à se interrogatum, num omnia benè constituta forent: dixit: ita. His per torturam honesto isti cælibi effractis calumniis è collari dimittitur, & per Secretarium confessio facta prothocollo inscribitur.

C A P U T XVIII.

Miserabilis renovata tortura Petri

Exken.

His peractis Petrus Exken rursus ex ferreo isto collari dimittitur, & ad focum ibidem accensum deducitur, quo in loco miles quidam eidem quasi

parvulo puero cibum ori admovet ex defectu, quod propriis manibus uti non posset; post hæc rursum ferream furibus destinatam caveam ascendere jubetur. Posterâ die revertuntur ad priora, & criminali isti Magistratui sistitur. Petrus Exken comparens flexis genibus præsentibus officialibus orat, ut vitam tam miseram sibi abrumpant, & calamitatum finem faciant addens: per vim, & torturam hæc pristinâ die mentiri coactus fui; nolo ut mei causâ tot honesti cives improbam mortem patiantur, quia tota substantia rei à me dicta falsitati obnoxia est; malo mori, quam torqueri. In æternum enim similia à me allegata vera non invenietis: ulterius dixit, Reverendum Dominum Suppriorum Henricum tum temporis non in Monasterio Gaesdonck, verum Novesii in Capitulo fuisse. His auditis denuo proceditur ad torturam, & ad ferreum istud collare; verum quia ex prioris diei tormento collum valdè intumuerat, summâ violentiâ cervicem torculari isti includunt. Taliter constrictus duabus fermè horis pendet pœnâ intolerabili angustiat, exclamat Exken coram Domino Deo conscientia mea patitur, absit à me, ut proximum meum falsa confessione morti violentæ consecrem, in æternum casus mihi exhibiti non probabuntur; veruntamen nulla misericordiæ spes apud indurata ista pectora reperiebatur. Manet ergo pendens, donec tandem solutionem imploret dicens, se ante hac factæ, falsæ quamvis confessioni inhærere velle. Appropinquat igitur trabali gressu scriptor confessionem manu tenens, & Petrus Exken adhuc in ferreo isto collari constrictus propria manu hanc subsignare contra voluntatem cogitur. Sequenti orta luce de prædictis, & pluribus examinatur desuper, officium quoddam apud

apud Serenissimum nostrum offerentes, dummodo verbis suis stare vellet. Dixit Exken rotundè non, gratia Principis mihi grata est; sed non sunt facienda mala ut inde eveniant bona: Charitas proximi, & concivium meorum, sicut & conscientia mea me obligat, ne talibus honestis familiis ullam infidelitatis maculam, multò minus infamem mortem infligam. Denuo intruditur ferreo isti collari, & de novo suspensus extrahitur. Sustinet tormentum fermè per ses-qui horam, clamat: solvite me, prædicta à me fateor. Liberatus tribunali amplius non sistitur. Undecimâ Martii iterum comparere cogitur coram Governatore Holtkracht, qui ait: in omnibus, quæ falsus fuisti, veritatem inveni. Respondet Exken: per inhumana vestra tormenta falsitatem mihi expressistis. Tandem vigesimâ primâ Martii divinâ favente clementiâ Petrus Exken à forte milite adjutus manus persecutorum suorum evasit. Hæc sunt formalia revocationis ad mortem usque torti Petri Exken, quæ facta fuit Xantis vigesimâ septimâ Martii Anno 1615. Cujus anima sine dubio purgata Domino Deo accepta fuerit.

C A P U T XIX.

Lambertus Charles nihil proficiens Textorem Clivos ducit, & Fiscalem Hagâ citat.

Videamus plura: Governator nullum favorabilem successum videns perditum istum Textorem secum Clivos ducit. Petrus Exken interim Apologiam suam, & rerum circumstantias, & miserabilem torturam toti mundo manifestat, & ex civitate Xantenfi scribit, & se purgat. Hisce non contentus

Holtkracht, epistolas aliquas in medium producit compositas à Petro Exken; verumtamen regimen, & confessus bellici tribunalis fraudem, & fictas accusationes deprehendentes unanimi voto dicunt: torqueatur & Textor horum civium accusator. Proficiscitur Clivos decimâ Martii Lambertus Charles comitem, & conspirationis administrum secum trahens: ibidem ergo inventis, & è domicilliis raptis omnibus documentis, & literis Textori nummos donat, qui juxta consuetudinem talium sociorum tempus suum perdit in otio & lusu chartarum, nec non tessararum sedens omni tempore in diversorio, & cum servis Dominorum confabulans. Probata moneta hic testis erat. Interim dum cives captivi detinerentur, Textor iste lautam mensam sibi ordinabat, nec quidquam sibi deficere permittebat. Insidet Castellum nigro signaculo notatus *swarte Peter* omnis generis chartas perscrutans. Ingreditur inter tales inquisitiones Burghravius castri Henricus Hurtingh, mox Hypocauftum intrat, & Ceporinum cum Gubernatore, & reliquis conjuratis congregatos reperit, orditur Sermonem suum Burghravius: Cives nostri captivi innocentes sunt. Statim erecto supercilio verbum assumit Ceporinus his additis circumstantiis: *Wy vinden in de Brieffen het vergiffe, daer men Ihr Churvoorstlycke Doorluchtigheyt met ombrengen sou.* Venenum tale discutiemus. Interrogat castri Administrator: num hæc materia cuidam mortem causare possit. Dicit Ceporinus: fatale est. Ego hæc scribens te invidum Ceporinum rogabo: ubinam in aliquo medicinae Doctoris libro tale quid legisti? quamvis sciam maribus fluxum talem quidem noxium, sed non venenosum esse; pudeat ergo te, quòd

tu foemineum sexum tali maculâ coinquinare ausus fuisti; veruntamen sicut ex quotidiana experientia videmus exlympido fonte aquam turbidam non hauriri, & sicut continuus rerum civilium progressus docet ex arbore mala non oriri fructus bonos, similiter sicut Poëta Horatius canit;

Nec imbellem feroces progenerant aquila columbam,
Ideo de pelle tua, & crinibus te judico, quia arbor mala fuisti, succisus es ab hominum memoria, & stirps tua, quia puteum & foveam aliis Catholicis præparasti, in eundem veritate detectâ incidisti; fontem bonorum redituum Catholici Pastoratûs habere voluisti, postea supplicasti Comiti de Schuyllenborgh, ut tibi, & tuis panis annona superesset. Videte nunc Benevoli Lectores, an credibile sit talia mendacia in hisce terris peracta fuisse.

C A P U T XX.

Petronella Exken Gebriam petit, Gubernatorem, & Magistratum pro Testimonio rogat.

Captivitati interea inhærebat Goswynus Exken hujus Tragœdiæ exitum summa cum animi resignatione anhelans. Lambertus Charles videns tribunal militare fraudem quasi manibus posse palpare & advertere, tantum proprium interesse sub talibus rebus versari cognovit, & emolumentum suum quæsit. Advenit post non longam moram vigesimâ secundâ Martii Fiscalis confœderati Belgii, qui Hagâ Comitis accersitus instrumentum fatale ad enormem istam falsariorum declarationem aperiebat. Invisit inprimis Fiscalis Gubernatorem Gochensem Holt-

kracht, & Ceporinum adhuc in armis sive per vim ablatorum scriptorum occupatum invenit. Adventu Fiscalis cognito Dominus Consul Exken eundem rogat his verbis, sed linguâ Belgicâ : cujus coloris Gubernator de Verdugo capillos habet ; estne senex, vel juventuti proximus, coloris albicantis vel nigri, longæ, an brevis staturæ, crassi sive macilenti corporis, & in qua parte domûs cubile hoc situm suum habet, in quo Elbertus Voest Dominum de Verdugo tractavit ? Hisce propositionibus rursus interponit Ceporinus verbum suscipiens, & addens : talem demonstrationem vobis ob oculos ponam, ut credere debeatis, ea quæ ego Dominis hic congregatis allegavi. Ulterius producit sermonem suum Exken, se Textorem nequaquam vidisse nisi ante quatuordecim dies, quo tempore in ædibus Domini Consulis fuerat, eundem interrogans, num quidpiam ad servitium Catholicæ Ecclesiæ Bonnam sit destinandum, quia ibidem habebat nepotem in servitio Serenissimi Archi-Episcopi constitutum, quod allegatum tamen falsum erat, nihil aliud Textor ille quærebat, quàm innocentes decipere. His dictis Textori bonum, & prosperum iter precatur hæc addens : Ecclesia nostra necdum in aliquo discrimine versatur, vade vias tuas in pace. Prosequitur sermonem suum Exken verbis Clivicis : Adverto jam tum castellum hoc Bonnam, & vos congregatos Officiales militares & Ceporinum personam Electoris repræsentare debuisse. Aspicit alter alterum semiperplexi Holtkracht, & Ceporinus ; verum paulo post ridet Gubernator, & ait : *Hoe well kan hy dat raeden.* Videtis modo apertè omnia ficta mendacia iidem Gubernatori satis constituisse. Lucem tandem dedit veræ Batavorum generationi, nimirum

reliquis Officialibus, Dominus noster, qui hæc inquinamenta abhorrentes uxoribus captivorum partim per semetipfos, sive per substitutos depravatam causam aperiunt commiseratione tacti.

C A P U T XXI.

Gubernator Lambertus Charles Gochiâ

Clivos secum ducit Textorem ; Fiscalem

Hagâ Comitum citat.

HUjus ad cives Gochenses capituli contenta quaris Benevole Lector : imperterrito animo vobis notum faciam, ut aures habentes audiatis, & oculos habentes videatis, ex quibus circumstantiis clarè deducere poterint, nihil istis proditoribus taliter in optatis fuisse, quàm inhonestâ morte senibus talibus mortem infamem intulisse, ut bonorum catholicorum, si non hæredes, saltem participes fierent, & quod aliis decrescebat, eorundem Podagrosæ, si non magis chyragrosæ familiæ superadderetur. Quoniam sicut & in celeritate pedum constat fuga, & Podagrans fugam arripere nequit. Attamen Prædicantes hanc statûs conditionem tam bellè observabant, ut si à longè videant appropinquantem quendam Lanionem, Pistorem, Sutorem &c. pedem retrahant, & venienti Hospiti nudam scalam spectandam relinquunt. Quid facit Prædicans? Chyragrà detentus dicit : Amice bone, uxor mea foris est, crastina die revertere. Verùm de his nugis satis. Qui bonus senex confrontatus cum perduelli isto Textore eundem perjuriî convicit, adjungens, & militari regimini replicans (torqueatur & Textor, aut Clivicum Judicium appello.) Interim Mariti tristium uxorum, atris carceribus & ferreis furum caveis inclusi

detinebantur. Ceporinus interim cum suis epulatur quotidie splendide in castello, & chartas, documenta, atque literas per modum vulpis perscrutabatur, & adaperiebat quid Iustitia, literas signatas & de longinquo venientes venabatur, quod Domini Scriptores in hisce terris primùm diligenti calamo collegerunt, hoc tu cum majoribus tuis, nimirum innatum Belgicæ Nationi animi candorem fœdè exemplo deturpasti. His ita accidentibus ingreditur congregationem Henricus Huttingh, ubinam reperit sedentes Gubernatorem, Ceporinum & reliquos, quibus Huttingh dicit, hæc quæ proposita de Civibus Gochensibus non puto esse vera. Arripit mox arma Ceporinus & inquit: *Sy hebben gewyslyck Schuld, want wy vinden in haer Brieffen van het vergifft, daer men Ihr Churfürstliche Durchleucht met ombrengen sou.* Suscipit verbum Burgravius, & venenum sciscitatur. Respondet Ceporinus: fluxus iste menstruus non est venenosus, attamen ad mortem affligens, & paulatim corpus absumens, & simile venenum in literis istis asseriebant reperiri. Hæc inscripta transmissa fuerunt ab Eximio D. Consiliario Voest Patri suo Gochiam, in specie hæc formalia. *Er solte met die Muder und Swageren suaviter spreken,* loco ergo *Swageren* ponunt *Swagerin.* Quinimo depravati isti proximorum proditores rem eò deduxerant, ut si Serenissimus Neo-Dux noster Brandenburgensis aliquem veritatis investigandæ nodum subesse causæ tam atroci non vidisset, certè immunes nisi absque singulari misericordia & clementia vix evassissent. Quoniam isti susurriones, quod in commodum Catholicorum cedebat, sub ungue retinebant; de quo verò vel minima syllaba favori, &

conceptibus fictis arridens ingressum apud Serenis-
simum inveniebat. Literæ satis bonæ & honestæ erant
compositæ; verùm quia dulcifugæ Apes ex floribus
mel, e contra venenosæ araneæ toxicum suum sugunt;
sic & tu Ceporine fecisti, florilegium bonum habuisti,
sed venenum placuit plus quàm favum; vade ergo
cum felle tuo, nos mel retinebimus.

C A P U T VII.

*Belgici Officiales uxores pro salute mari-
torum monent, uxores Gelriam proficiscun-
tur pro levando à Magistratu attestato.*

ACta jam prænarrata nihil involvebant, quàm
futuram Innocentium perniciem; quia ini-
mici personam Judicis repræsentabant, quòd satis
diluculo perspicientes quidam justitiæ amantes Offi-
ciales uxores in secreto monent, ut sibi de bono con-
silio provideant, nihil certius esse, quàm cervicibus
maritorum insidias strui, addentes: licèt nobis ex
omnibus satis Innocentia illorum manifesta appareat,
& nullus nostrùm sit, qui de aliquo crimine quem-
piam Maritorum vestrorum insimulare possit; atta-
men attendite, & cavete in tempore adhuc opportu-
no. Inter alios quidam reformatæ religionis Scabi-
nus interrogat Scriptorem Prothocolli Gerardum
Brouwer: quid videtur tibi de his negotiis, apparet-
ne quædam veritatis umbra? respondet Scriba: *Wat
son daer aen zyn, den Schelm leuget all wat hy
seydt*, hoc eleganti testimonio spurcissimum istum
Textorem indigitans. Inviserat quoque hujus urbis
Consiliarius quidam negotiorum gratiâ Hagam Co-
mitis cognomine Petrus Janssen de Boffche, hic à

quodam Amplissimo Generalium Statuum Ordine interrogatur, num quidpiam veritatis rei huic, sive conspirationi fictæ inesset. Respondet Petrus: non credo esse verum. Ait alter: nec Præpotentes Domini Ordines fidem ullam habent. Sperabant matronæ fore ut Iudices pro officii sui dignitate & æquitate Innocentes omnes denuntiassent; verùm videntes causam de die in diem protrahi, maritòsque captivos detineri, & se eorundem grato consortio excludi, unanimiter resolvunt pro fragilitate, & possibilitate fœminei sexûs talia arma & media arripere, quibus (laus superis) Dominus Deus bonum faustumque exitum concedere dignatus est.

Tendunt igitur Gelriam Petronella Exken, & uxor Elberti Voest, Prænobilem & Generosum Dominum Governatorem de Verdugo invisentes; illatas injurias ei aperiunt, & consilium implorant, addentes; quâ viâ hæc grandia mendacia supprimi possent, nimirum Excellentiam suam sub amictu rusticali Gochiæ fuisse. Governator summo opere condolens ait: Intentio mihi fuit Gochiam tendendi, sed dum hæc audio, nollem propter omnia bona mea hoc contigisse, sed quomodo vos miseras juvabo, quia me de impartialitate accusabunt; verùm bono estote animo, cras senatum congregabo & cum eodem desuper tractabo, sed dicite quâ me die Gochiæ fuisse volunt. Petronella Exken ex aliquo Officiali acceperat Textorem dixisse 23. Januarii. Nota quòd hâc die Governator cum Generali Gelriæ Præceptore, Consulibus, quibusdam Civibus & Rusticis fuerat Westphaliæ apud Generosum Dominum Governatorem Ludovicum de Velasco. Hoc attestatum in bonam formam redigitur & à prædicto governatore,
Con-

Consulibus, & toto Senatu cum omni solennitate ad talem actum requisitâ subscribitur. Addit Gubernator particulariter juvans, sub splendore Nobilitatis suæ, sub veritate honesti viri, sub salute animæ, sub exclusione regni cælestis se totâ vitâ suâ Gochiæ non fuisse. Quis, obsecro, talia jurare vellet, si mali conscientiam circumferret.

C A P U T XXIII.

De confessione cujusdam Fabricatoris perspicilliorum, qui notitiam falsarum istarum Literarum habebat.

HOc ergo attestato supra nominatæ Matronæ instructæ Gochiam redeunt ibidem intelligentes effractionem carceris à Petro Exken factam, nec non abductionem quorundam captivorum Clivos: quare bono animo hilares cogitabant, si hæc materia à discretis Justitiæ administris examinetur, veritas eò citiùs patebit. Verùm hi susurriones modò aures Regiminis falsis mendaciis obturaverant, & oculos veneno suo fuscinaverant, ita ut Justitia hîc denuo exulare cogeretur. Matronæ ulteriùs levant attestata & facilè impetrant à Magistris præfati Textoris, apud quos magis personam furis quàm honesti servi exercuerat. Dum jam promiscuè de Epistolâ Domino Exken traditâ inter vulgus garriretur; accidit, ut hoc audiret quidam perspicilliorum fabricator Religionis Anabaptisticæ, nomine Ryckwynus Gulghens; huic in mentem venit casus quidam cum Textore Gochiam Xantis tendente habitus. Nam quoniam proditores isti nomen Presbyteri Gerhardi Xantensis ignorabant, sic pro formâ Textori in mandatis dederant,

derant, ut sub aliquâ specie Presbyterum adiret, & cautè observaret, num pizetum prædicti Domini clepere posset ad literas subsignandas: verùm spe suâ frustratus Textor in diversorio valdè isti Anabaptistæ conqueritur literas has, de quibus multum dependebat, signatas non esse, insuper & Anabaptistæ ostendit, qui legens superscriptionem ait linguâ vernaculâ: *De wyl het aen soo een deegelyck Man gescreven is, en daer hy van dan koompt veel van een Cruys houden, so sal ick u den Brieff toemaecten.* Hæc acciderunt circa tempus vespertinum in diversorio Calcarizæ ridendi causâ. Quid sit? Anabaptista ille Textorem semi-fatuum reputans rotundum ligneolum arripit & polit, eique Crucem Burgundicam inscalpit interjectis quatuor rotundæ formæ punctulis, & apprehensâ cerâ literas consignat. Textor receptis literis mox de gravi materiâ discurrere incipit, dicens: Hæc Epistola adhuc capita demetet, hæc confœderatis Belgii Ordinibus tradetur, hæc quidem ad Consulem Exken directa est, sed nunquam ad manus ejus perveniet, & plura similia effutiebatur; quæ omnia Anabaptista ille tanquam à stulto & ebrio dicta explodebat. Anabaptista domum rediens has nugas uxori suæ & affini, nec non Scersantio ejusque uxori narrat, qui idipsum postea attestârunt, quando Ryckwynus hic Anabaptista propter veram confessionem etiam carceris ærumnas subire cogebatur. Dum igitur rumor de hisce literis, quas indies adhuc in ædibus D. Consulis Exken inquirebant, per civitatem spargitur; Anabaptistis istis in memoriam revocatur casus cum Textore gestus, qui circumstantias vicinis suis tam diu narrabant, donec ad aures proditorum istorum perveniret. Hic famæ suæ & pelli,

PELLI, nec non revelationi maledicti istius compacti timere incipiebant; consulunt igitur, & ad hoc fundamentum evertendum eligitur secundus à Ceporino talis sceleris Coriphæus: hic invisit filiam Goswyni Exken maritatam Signifero Heisterman: lupus sub agni verbis condolet inprimis lamentabili verè statui Domini Patris; addens se audiisse, Anabaptistæ isti quædam constare in solatium captivorum, si hunc Clivos secum ducerent, & plura alia, omnia ficto animo. Sed qualis hic socius fuerit, mox patebit. Hic stante adhuc Magistratu ut plurimum adhuc Catholico bis ab Eodem remotus fuit, sed patrocinio Goswyni Exken denuo restitutus hoc tempore Consulatum gerebat. Magistratum ergo adeunt Filix Consulis Exken cum cæteris Matronis, testimonium probitatis & honestæ inter Cives reputationis requirunt, Regimini Clivensi exhibendum. Nunc ingratum erga benefactorem cuculum observabitis; omnibus his beneficiis, & civili charitate post tergora rejectis, rotundè denegare ausus fuit, insuper tribus vel quatuor præsidariis militibus Civem talem onerans, quem advertebat vel minimum quid in defensionem captivorum dixisse. Summâ igitur violentiâ & inauditâ procedendi viâ ora hominum claudebant; quâ de re duo parva Exempla subjiciam. Habitabat Clivis Mercator quidam Antonius Streur reformatæ Religionis; hic in quodam consortio innocentes defenderat, hoc audiens Lambertus Charles eundem accersiri jubet, & graviter increpans minatur, nisi talibus sermonibus supersedeat scandalo afficiendum; sibi conspirationem tam bellè constare, quàm Deum in cælis vivere: grave juramentum hominis! cui veritas magis patebat. Secundum est: Petrus

Sommel Civis Gochensis partem captivorum Civium defendendam susceperat : audientes idiplum susurrones acribus verbis per tertiam vel quartam manum admoneri curant, n̄ eandem sortem subire vellet, claustrum ori imponendum. Quenam h̄c Dea triumphat : Justitia, an pertinacia, & invidia ? Attamen Matronæ Gochenses rei veritati confisæ Anabaptistam perspicilliorum fabricatorem accedunt, rogant, si eidem placeret Clivos pro dicendâ veritate comitari. Respondet Anabaptista, libenter quod in me est, pro incolumitate Concivium meorum præstabo. Pergunt ergo unanimiter Clivos, & Lambertum Charles accedunt ; vix cubile intrârunt, interrogat Lambertus ante cujusdam verbum ; *Waer is den Brillenmaecker ?* respondet : *hier ben ick myn Heer.* Excandescit Gubernator, & in hæc verba prorumpit : *Dat men hem terstondt in een diefs gatt sette, men sal u leeren liegen.* Mox absque ullo defensionis verbo abducitur in tetrum carcerem, ubi tam diu absque omni examine hæsit, donec per alia media generalis redemptio fieret. Reliqui hæc videntes Cives perplexi & muti hærebant ; poterant enim jam sufficienter colligere, veritatem nullo modo inquiri, sed tantummodo media investigari, ut sopiretur.

C A P U T XXIV.

Hæc Anabaptista captivitate auditâ plurimi consternuntur, & quidam cautionem afferunt.

COMITATUS fuerat Clivos ad requisitionem Matronarum magister quidam opificii textorii Civis Gochensis, cui Textor ille per aliquod tempus famulatus

latus fuerat ; sed non ut honestus servus, verùm furum negotia tractans. Hic magister testimonium infidelitatis præstare volens , ut vidit deplorandum Anabaptistæ istius casum & capturam , clanculò se subduxit , ne eandem sortem subire cogeretur. Hoc advertentes susurrones partim blanditiis , partim minis propriam manûs confessionem à magistro isto extorquent , ut odium & rixas deponat , & in pristinam gratiam revertantur. His obtentis Magistratum adeunt & Scabinale attestatum de probitate , bonâ fide , honestate &c. Textoris obtinent. His munitus Ceporinus Confessum intrat , inter cæteras garrulitates dicens : Videtis hîc bonum testimonium probi istius viri ; nunc fas est , ut hi , qui eundem furem dixerunt , manum ori imponant & palinodiam cantant.

Consiliarii Ducalis Regiminis Clivensis Consiliarium Dominum Voest sub cautione decem mille florenorum relaxant eâ sub conditione , ut in propriis ædibus sub tutelâ duorum militum custodiretur , idque cum consensu Lamberti Charles , qui apud præfatum Dominum per vim sibi hospitium occupaverat ; erat námque præclarissima fermè ædium Clivensium Ducali Aulæ contermina.

Domino Consuli Gofwyno Exken erat filius Mercator dives in Hollandiâ , nec non multi alii de bonis mediis provisi Consanguinei , etiam filia quædam Daventriæ nupta. Hisce celerem rerum exitum & Justitiæ administrationem præstolantes Gochenses infortunium non significaverant ; verùm sicut isti rumorum excitatores non poterant virus suum his liminibus circumscribere , sic per prælam in portubus Belgicis omnia ista mendacia stupidæ plebi obrudunt

dunt. Titulus erat talis, verùm linguâ Belgicâ : Vera descriptio abominabilis conspirationis inventæ, & conclusæ ab octodecim personis in Civitates Gochiam, Clivos, Embricam, & Resam &c. in hac descriptione inveniebantur omnium Pro- & Cognomina, & cujus qualitatis & functionis Personæ forent : Venerabilis Dominus antiquissimus Gochiæ Consul primas ferebat, & sic consequenter. Vix hæc ad aures & manus Consanguineorum Domini Consulis pervenerant ; mox iter Hagam Comitum arripiunt, de injuriâ & violentiâ protestaturi. Intrantes ergo Hagam intellexerunt Fiscalē Doctorem Theodorum Bircher modò ad hæc partes discessisse, & Præpotentes Ordines negotium hoc sibi cordi sumere ; verùm hisce non contenti pro vadimonio offerunt tot Imperialium millia, quot etiamnum desiderent : sed Deo sint laudes, qui non per nummos, sed per suam infinitam gratiam & misericordiam veritate detectâ eosdem gratuitò relaxavit.

C A P U T XXV.

*Quomodo captivi Gochiâ Clivos ducantur,
& quidnam ibidem contigerit.*

HAs circumstantias antequam vobis, Benevoli Lectores, ob oculos ponam, pedem paululum retrahemus. Eâdem nimirum nocte, quâ cælebs iste Petrus Exken mirabili quâdam fortunæ aleâ, seu potiùs miserantis Dei gratiâ carceris ærumnas evaserat, ex Hollandia Clivos appulit Fiscalis. Noctē sequenti Clivos vehuntur sex, nimirum Goswynus Exken, Theodorus ab Heucklum, Licentiatus Abels, Elbertus Voest, Leonardus Roeloffs, & Jacobus Hafen-

Hasenbergh, bini & bini uno curru compacti habentes militem intermedium ; verùm timentes hunc militem non sufficere, & fugam quamvis à captivis nullo modo affectatam, vel tumultum quandam suspicantes, comitatum tam equestrem quàm pedestrem sociant : ducuntur ergo in Aulae Curiam cum curribus, ubi totâ die in feram usque noctem sine cibo, aut potu, aut ulla corporis refectione sub frigido aëre sedere compellebantur. Uxores secutæ omnem occasionem investigant alicui ex Consiliariis Aulicis loquendi, ut eidem injuriam Maritis illatam remonstrarent : sed, ô infortunium ! talem reperiunt, qui Proditorum causam occultè fovebat, dicit semi-belgicè : hæc res Principem non concernit, sed Tribunal Militare ; si habetis Supplicam Principi, eandem tradam ; verùm Maritos vestros ne quidem videre desidero. Si vidisses, ô perfrictæ frontis socie ! non fures aut nebulones, sed honestos observasses. Matronæ igitur habitâ cum fidelibus Patriotis Clivensibus deliberatione aliam viam ineunt, quia advertebant omnes fermè Ministros stare pro Ceporino & conjuratis, & ubicunque demum locus proferendarum querelarum apparebat, à parte contraria modò zizania in medio tritici esse seminata. Concludunt ergo Supplicam concipiendam, & ipsimet Serenissimo Principi ad manus tradendam. Interea audiunt captivos adhuc curribus inhærere, qui rumor istas miseris non leviter torquebat, inter ceteras Petronellam Exken, sororémque ejusdem, uxorem Jacobi Temmingh, quæ Daventriâ sinistro isto rumore excitata Clivos venerat. Hæ compa-tientes grandævo Patri suo Goswyno Exken utpote jam septuagesimum quintum ætatis annum agenti,

lag: nam

lagenam aquâ calidam pedibus applicandam parant, lectum cum requisitis omnibus adornant, haustum vini procurant, & nihil prætermittunt, quod in solatium boni istius viri servire posset. Hæc omnia importari curant domui Aulæ contiguæ, ut si occasio se præsentaret, mox eadem captivis asportari possent, quia jam tandem soluti curribus, cubiculis aulicis inclusi tenebantur, in quibus neque lumen neque focus reperiebatur. Anxiæ ergo Matronæ velut in excubiis hærebant præstolantes occasionem, num supra memorata commodè importari possent; Curiam Aulicam complentibus Subofficialibus verbum nocturnum sive parolam auditoris tandem progreditur Major loci ut vulgò vocant. Hunc humanissimè Matronæ salutant, & summâ animi submissione & affectu rogant, ut liceat hæc pauca senio confecto Patri deferre. Quid hîc exspectas Lector, nonne gratuitum responsum? verùm quis magis saxea corda unquam vidit. Respondet Major idiomate non humore Belgico: Porta clausa est, habete patientiam. Instant Matronæ addentes & valdè permoventes ad misericordiam rationes, sed nihil proficitur. Repliat inhumanus ille: rursus patientia. Dicit Petronella: providebit Dominus; patientia prò dolor! nimium magna nobis necessaria est. Arripit mox dexteram Sororis suæ uxoris Temmingh hoc addito & perquam apto sacræ Scripturæ textu.

Tu Domine Deus, qui innocentem Danielem in speluncâ leonum constitutum pavisti, de tecto providisti, & contra omnia pericula incolumem conservasti; respice preces famulorum famularumque tuarum, ut quietam noctem capiant.

His plenâ, & firmâ fide & æstuanti devotis suspiriis
pectore

pectore prolatis diverforium petunt ; vix limina domûs attigerant, dum quispiam adest nuntians prædicta inferri posse. Videtis credo jam tum firmam in Deum fidem effectu suo non caruisse. Post tres dies Consul Exken deducitur in turrim Cygnorum, vulgò *Swaenen Toorn* in quoddam cubiculum adiacens cuidam Domui civicæ, ubi commoda colloquendi & invicem videndi dabatur occasio pedibus ferro cruciatim districtis, & à duobus militibus custoditur. Idipsum intelligens filia Perronella ex supra memorata domo Patrem invisit, de statu & valetudine rogat. Respondet Pater, se quatuor annorum spatio melius & securius non cubasse, se omnia Domino Deo, ejusque infallibili providentiæ recommendare, & de bono exitu minimè ambigere.

C A P U T XXVI.

Quomodo Uxores Serenissimo Neo-Principi Supplicam ad manus proprias tradant, & quid contigerit.

Posterâ post Supplicam confectam die sex captivorum Uxores Castrum, sive Aulam ascendunt tempus expectantes, quo Serenissimus se prandio sumendo accingeret, ut inter prætereundum Eidem Supplicam ad manus proprias exhiberent. Onus hoc in se suscipit filia Goswyni Exken uxor Jacobi Temmingh adstantibus reliquis: summâ igitur reverentiâ, quâ par est, eandem porrigit, pauca verba miscens. Serenissimus Elector acceptâ Supplicâ per longum ambitum gradiebatur, sæpius respiciens, & oculos in Matronas conjiciens; cùm ergo ingresso cubili Serenissimus sedem ascendisset, mittit Cubicu-

larium ut post prandium reverterentur responsum accepturæ. Hæc sexui isti fragili arridebant, & concludunt etiam corpus proprium aliquo cibo refocillare, & domum abire; verùm obstat Petronella Exken dicens: Magni Domini breve prandium sumunt, pro majori securitate exspectemus. Reliquis autem abeuntibus Petronella invenit quendam Electoris Domesticum, quem de longinquitate sive diurnitate prandii summâ cum submissione interrogabat. Respondet prænominatus Dominus: si vobis boni consilii author esse velim, manete hîc. His auditis mox aliarum gressus insequitur, & revocat; verùm volentes denuo Aulam conscendere à militibus prætorianis lanceis & bombardis ab ingressu violenter prohibentur. Interrogat Petronella, cujus mandato talia attentare audeant. Dicunt: Principis. Replicat illa: hæc est manifesta falsitas; nam Princeps nobis jussit, ut post prandium reverteremur. Respondet miles: perinde est, vestrî causâ nolumus captivitatem subire. His auditis retrocedere cogebantur, & ab isto tempore ne vel pedem Aulæ inferre audebant. Timebant isti, ne fortè Princeps falsitatem detegeret, & consequenter formatus conceptus cum dedecore evanesceret. Matronæ ergo taliter à militibus deceptæ omni meliori modo sibi amicos comparant, quibus sua scripta & Supplicas recommendent. Verùm susurriones isti Neo-Principem in suas partes trahere conabantur; sicut & omnem lapidem moverant, ut mendacia ista Fiscali persuaderent. Nam speciem hîc cape: vix Fiscalis Clivense Territorium attigerat, cùm mox à Lamberto Charles in lauto prandio in ædibus Consiliarii Voest excipitur, cui intererat Petrus Ceporinus cum duobus primariis

primariis hujus tragœdiæ instrumentis. Omnibus jam pro capiendis cibis & mensâ paratis ingrediuntur Matronæ Gochenses, Fiscalem humanissimè salutant, de prospero adventu gratulantur, & Justitiam implorant; addunt insuper: Si maritos nostros pravitatis convincere poteritis, secundùm leges puniantur; verùm id ipsum in æternum non probabitis. Respondet Fiscalis: Contentæ estote, Justitia vobis administrabitur. His auditis abierunt. Circumstantes, inter quos Lambertus Charles, & Petrus Ceporinus ne vel verbum mussitabant; verùm adeò rugosam & torvam frontem exhibebant, ut ex lineamentis vultûs liquidò pateret internus animi affectus. Ne verò Lambertus Charles ulterius alloquium à Matronis sustinere cogeretur, postera die domicilium mutat, & aulam eligit, & spargi curat se morbo articulari vel podagrâ detineri; verùm hîc indies susurriones isti cum Textore sua conventicula celebrabant, deliberantes, quidnam Textori ad interrogata respondendum foret. Consiliarii Regiminis Ducatûs Clivensis Confessum Aulicum desuper interpellant, dicentes: Hæc negotia ad nos pertinent, quia Cliviæ subditi sunt. Respondet Aula: Quid ad nos. Res istæ jam in manibus Gubernatoris versatæ fuerunt. Ecce quomodo Gubernator iste plurimos in suas partes traxerat.

C A P U T XXVII.

Minantur Matronis linguarum perforationem candentibus cuspidibus.

IN summa, res eò devenerat, ut nullibi vel umbra solatii aut liberationis appareret; quare solo di-

vino auxilio confisæ Matronæ totum negotium Domino Deo, ejusque protectioni commendabant; Amicos interim quærentes tales, qui adhuc boni & impartialis putabantur; Fiscalem sæpius in Hospitio invifunt, & prout res se ex fundamento habebat, remonstrabant, attestata desuper levata, nec non retractationem Petri Exken Xantis factam adjungentes, ita ut Fiscalis sæpe auditus fuerit in hæc verba eumpere, linguâ quamvis Belgicâ: Hæc accusatio ita se non habet, sicut mihi imponitur, cæteroquin istæ mulieres tam audacter & alacriter non comparerent. Verùm hanc Fiscalis mentem proditores subvertere hisce verbis conabantur, dicentes: Maritos multa facere absque præscitu uxorum, & Matronas de importunitate loquendi accusant. Advolat quoque Clivos valetudinarius, & confectus senio Scabinus Casparus ab Heucklum pater captivi Theodori, visurus, num quidpiam pro filio fructificare posset: accedit quendam Consiliarium Aulicum modò in proditorum partes raptum, & dum pro captivis fundamentaliter perorat, hoc responsum capit: *De Wyver gaen soo klappen, en verergeren de Saeck; het waer goet, dat ghy se waerschorde, dat sy den myyl hielen, want daer is geseyt, soo sy dat klappen niet en laeten, soo sal men se gloyende priemen door haere tongen booren.* Tale solatium dabatur bono isti seni, qui desuper non leviter perplexus filia suæ Theodoro nuptæ idipsum revelat, rogans: ut aliquo tempore superfedeat, & concepto furori morem gerat. Verùm Petronella respondit: Pater dilectissime, hîc later anguis in herba, hunc nodum libenter constrictum tenerent, ut taliter nobis tacentibus Maritos nostros velut innocentes Agnos ad lanienam & carnificinam

perducere possent : verùm vitâ comite , & viribus adhuc integris veritatem non silebo. Rapiant me in vincula , linguam perforent , corpusculum castigent , potestas eisdem est in membra , non in animam ; & tamen sicut Christus Dominus in sua passione dicit : non haberes potestatem in me ullam , nisi tibi datum esset desuper ; sic & mihi eveniet , majora supplicia mihi infligere non poterunt , quàm ex permissione Dei , cui me & mea cum plena resignatione committo.

Quoniam bono modo non poterant Matronas sicut istum fabrum Anabaptistam in carcerem rapere aliam viam investigabant , nihil aliud quærentes quàm taciturnitatem , quâ per minas forè obtentâ clanculò personam suam agere , & ferali scenæ præfixum epilogum imponere possent. Verùm Matronæ his nihil territæ omnia possibilia defensionis media constanter arripiunt : conducunt inprimis duos Juris utriusque Doctores Regiminis Clivensis Advocatos : verùm hi tam scrupulosi , & anxii erant , ut vix attestata & revocationem Petri Exken Supplicæ adjungere ausi fuerint , dicente seniore : se propter mille Imperiales dedecus carceris desuper sustinere nolle. Verùm Junior tandem Supplicam expediit ; talem terrorem hoc inhumano procedendi genere proditores isti animis honestis incusserant , ita , ut etiam quodam tempore quo Petronella Exken , & uxor Consilarii Voest quendam Consilium Aulicum obviam habuerant , & eidem loqui desiderarent , Consiliarius ille metu secuturi mali silentium indixerit , & se quantocyus subtraxerit. Consueverat quoque quidam Capitaneus Gubernatori perquam notus sæpe domi Domini Voest conversari , huic dum

uxor Voest immanem procedendi modum exprimat & dicit, ex tota Civitate Clivenſi neminem niſi ſuum maritum captum; ait Capitaneus: Maritus veſter adhuc ex minimis eſt. Interrogat uxor: quanam igitur ſunt ſummi. Reſpondet Capitaneus: ad quos ſors nondum pervenit; brevè ſequentur; hiſce indigitans Nobilitatem, quam etiam huic tragœdiæ immiſcere conabantur. Veruntamen homo proponit, Deus autem diſponit.

C A P U T XXVIII.

Matrona Excellentiffimo Comiti de Swartzenburg Supplicam offerunt.

Habitâ jam longâ inter Advocatos deliberatione, & altercatione tandem Supplica completur, movetur autem quæſtio, cuiam tradenda ſit? dicit Petronella: ſquem vos vultis, & optimum judicatis. Ego idipſum in me ſuſcipiam. Concludunt tandem Comiti Swartzenburgico offerendam. Accedit ergo prænomi-
 natum Comitem Petronella cum tribus principa-
 libus Captivorum uxoribus, & impetratâ audientiâ tradunt humillimè precantes, quatenus officium boni Patroni agere dignaretur. Omnibus hoc modo exhibitis & conſtitutis ex fundamento innocentiam maritorum aperiunt, addentes nullam cauſam ſubefſe, quàm odium Catholicæ Religionis, & in perpetuum & in fine hujus proceduræ alia ratio non invenietur. Dicit Comes, ſi ſe ita res habeat, nec ego ſecurus ſum, quia ejuſdem profeſſionis, & ſimiliter mihi tractu temporis contingere poſſet. Reſpondet Petronella: ſi taliter procedatur ſicut cum Maritis noſtris, Excellentia veſtra iſdem fortunæ caſibus obnoxia

noxia est ; verum hoc Deus avertat. His dictis totam Historiolam quamvis brevibus terminis exponit. Appromittit interim Excellentissimus Comes omne possibile humanum auxilium, & nullam occasionem se velle sinere elabi, in qua spes cujusdam fructus affulgeret: verum *Si desint vires, tamen est laudanda voluntas.* Comes iste depravato illo sæculo necdum ad talem statum emerferat, ut capitale quoddam negotium humeris suis imponere attentaret, sicut & plures alii Magnates; nam eadem catastrophe in supra memoratum Dominum Comitem, quosdam Barones & Consiliarios fabricata fuerat. Quare & accidit, ut quæ verbis quæ scriptis parum aut nihil proficerent; veruntamen Dominus inopinato providit, cui summa gratiarum actio in sempiterna sæcula. Fluctuatione ergo tam diu agitata concluditur, ut Examina fiant coram Consilio Aulico, & Fiscali, cui intererat socius ille, qui superius dixerat: Hæres non est nostri fori, nec Principis, sed Gubernatoris. Hic inquam omnium in garriendo & blasphemando impudentissimum se exhibuit, qui etiam in præsentia venerabilis Exken ausus fuerit effutire: Scio te tam reum esse, & de præfatis criminibus convinci posse, quàm Sol meridianus jam de summo cælo suos radios vibret. Dicit Exken, valde inhonestum est, velle in testes vocare elementa cæli, creaturas Dei, quæ mentiri nequeunt de rebus, quæ in æternum non verificabuntur; & ulterius pergens, mendacia ejusdem refutat: erat enim supra modum falsis dicteris infensus. Jam vides benevole Lector, an non omnes isti, apud quos in hoc usque Capitulum processus ventilatus fuerit, partialitatem suam toti mundo manifestarint. Verum villæ & agri arri-

debant & virentia prata oculos obcæcabant, dulce in silvis avium modulamen aures obturarat, lauta piscium captura palatum infecerat, amœnitas hortorum cor à semita Justitiæ averterat. Illi anferem deplumare volebant, sed ne vel cauda in prædam cessit.

C A P U T XXIX.

Examen Consulis Exken coram Fiscali, & Consilio aulico, ejusdemque cum Textore confrontatio.

EAdem puncta, quæ Gochiæ, etiam in hoc confes-
 su Consuli proponuntur, quibus adhuc deprava-
 vatus ille Textor addere ausus fuit, se vidisse vatcu-
 lum vini rubelli deferri in arcem Wissensem, quo
 Serenissimus veneno extinguendus foret. Hic rur-
 sum idiomate latino narrat Consul Romanam Histo-
 riam Varii. Sicut antea Gochiæ germanicè fecerat,
 se discretioni prudentum Dominorum relinquere,
 an tali extraneo Textori in his articulis fides habenda
 esset, quem non puderet tot Generosos Dominos;
 Marchallum Horstium, Abbatissam Vallis Comitum,
 & similes accusare, imò nemini ex optimis parcere.
 quo, ad me ait: credere nequeo, & si mihi mors sub-
 eunda sit, filii tamen mei, & filiarum nomen meum ut ho-
 nestum retinebunt exemplo Thomæ Mori Eximii Ang-
 gliæ Cancellarii, dum eidem pro fide Catholicâ oc-
 cumbendum erat. His auditis Fiscalis inquit: Nun-
 quid dixisti te mori malle, quàm Exercitium Calvi-
 nisticæ Religionis in vestrâ Ecclesiâ permittere. Re-
 sponder Consul: imò verò. Hic consensus non à me,
 sed à sublimiori potestate dependet, de quo nec Præ-
 dicans, nec Gubernator (non obstante meâ sollicita-
 tione)

tionem) ullum mandatum exhibere poterunt; sed contrarium verum est, nam Princeps Nassoviaë Mauritius Generalis belgicarum Legionum præfectus expressè Gubernatori in mandatis dedit, ne se statui Ecclesiastico immisceret, sed Catholicis liberum, & tale excutium permetteret, in quo eisdem tempore deditio- nis repererat, & ut reversalia inter Serenissimos Prin- cipes conclusa ad amissum observarentur; quibus & ego pro tempore Consul existens manu ad stipulari nomine communitatis debui. Cur ergo contrarium quid Juramento meo committerem? Si id ipsum per- mississem, reus infidelitatis dici possem. De reliquis verò, quæ mihi proponitis, totum mundum in testem voco, quia prorsus innocens sum. His auditis omnes obmutescunt, & manibus denuò ferro compactis ad pristinum cubile deducitur, donec divina Clemen- tia à compedibus talibus devotum sibi, & fidelem famulum absolverit, & commissæ sibi in temporalibus gregi restituerit. Consilium Aulicum tandem in- telligens Textorem istum omnis generis diversoria bachando, & helluando frequentare, & nihil ani- mi relaxandi gratiâ prætermittere, nec non indies in Castro cum Lamberto Charles, Ceperino, & affeculis lauta conventicula celebrare, fraudem quandam de- tegere incipit, quare & eundem carceris condemnat. Ut ex hâc officinâ non ex promptuario Charles & Ce- porini merces suas jam in lucem proferre cogeretur. Hic folium brevi vertebatur. Susurriones autem isti non quiescebant neque dormiebant, quominus ne- gotium inceptum sive per vim seu fraudem stabili- rent; nam in primis Fiscali denuntiant quendam Lam- bertum Rogh Civem Huysiensem maritatum filiaë Abels, quondam Burgravium Liberi Baronis de

Wissen. Huic addunt Abel Abels fratrem Joannis Abels adhuc cælibem, qui ambo tempore Gochensis Captivitatis negotiorum causâ extra patriam fuerant. Producitur adhuc in Theatrum Marcus Schinck, quem Lambertus Charles cum Petro Exken in invasione urbis eâdem violenter expulerant. Hos supra dictos pro fugitivis proclamant, addentes: si sibi bene conscii forent, reverterentur utique.

C A P U T XXX.

*Dominus Advocatus, & Consiliarius Voest
pari passu examinantur, & confrontantur.*

Producitur inprimis in Theatrum supplicatio exhibitâ Marchioni Spinolæ, in quâ Catholici quasi verò præfatum Dominum Marchionem additis muneribus pro quadam assistentia, & levamine in negotiis Ecclesiasticis implorent. Hanc dicunt Voest propriâ manu subsignasse. Replicat Voest: jam per duodecim annos Gochiæ non habitavi, quid absurdum magis, quàm subscribere in favorem cujusdam loci, de quo nec damnum, nec emolumentum mihi accrescere potest? Cui quidam Consiliarius Aulicus: Equidem plures novimus Gochiæ non habitantes, qui tamen subscripserunt, has circumstantias nimirum externas quoque subsignasse, nec ipse Textor unquam fassus fuerat, verùm Ceporinus, & Confortes die ac nocte praxibus talibus studebant, quibus Senatium Aulicum deciperent. Progrediuntur ulterius ad litteras Gochiam missas, ex quibus venenum suum haurire conabantur. Verùm Dominus Voest fundamentali ratione demonstrat rixas quasdam inter patrem suum, & reliquos consanguineos ortas fuisse,
qui-

quibus componendis has literas scripserat, verum addit: vestrum non est verba mutilare, variare, aut in depravatum sensum detorquere. Dicunt Consiliarii, cur non addidisti diem, quâ Epistola scripta fuit, respondit Voest, habetis plus centum: respicite si vel quatuor adsint cum aliquâ datâ. Gochia hinc tam longo itinere non distat, ut semper opus sit diem notare. Vides modò Benevole Lector, quomodo etiam in minimâ umbrâ corpus quærant, & qualiter cuniculos suos agant, ut infractam Catholici pectoris arcem dejiciant. Si vel quartâ parte Textoris confessionem discutere voluissent, quàm citò veritas in lucem prodiisset. His propositionibus à Domino Voest taliter enodatis, prodit in medium Textor pallidâ facie, & tam timido incessu oculos semifatuos hinc & illinc detorquens, ita ut Dominus Voest Consilio diceret: observate modò, si hic sit homo sanæ mentis. Incipit tandem se vidisse Dominum Voest apud Governatorem de Verdugho in posteriori Cubiculo invicem colloquentes. Ad quæ allegata interrogat Voest: à quâ parte domûs situm sit hoc cubile, an à dextris, an à sinistris. Suscipit mox verbum quidam Consiliarius inquiring: *Hoe kan hy dat soo weeten, die daer vrembt in een Huys koomt.* Cui Textor superaddit: *Ik ben daer niet bekend in Huys.* Dum Voest plura interrogare nititur, Textor eidem dorsum obvertit. Voest apprehenso illius brachio eundem circumducit, dicens: si honesto viro loqueris, frontem & oculos exhibe, non tergum. Hic mox quidam Consiliarius iracundiâ inflammatus arma movet, dicens: *Men sall u well anders hebben, wat hebt gy hem tho vragen, daer syn wie voor daer &c.* Tum denuo in turrim relegatur, Textor verò apud

con-

confessum perseverat. Tum mox rumor per urbem spargitur: Dominus Voest deteriori Carceri mancipatus fuit, ut rudiori plebeculæ præsumptionem quandam veritatis affricarent. Huic turri inclusus permanfit usque ad diem Lunæ sequentem, & ad Textoris revocationem, quo tempore circa horam decimam vespertinam inde educitur, & Textor tribus militibus custoditur, eidem loco includitur usque in diem Jovis post meridiem, quo prædicans quidam nomine Absalon chartâ, calamo, & atramento instructus eundem invisit, & per duas horas colloquium miscet. Hinc Textor circa horam nonam vespertinam educitur, & torquetur, & horâ undecimâ rursus intruditur sæpe, & lamentabili voce conquestus à militibus se pecuniâ & magnis promissionibus corruptum tales absurditates in præjudicium honestorum istorum Civium practicasse.

C A P U T XXXI.

Examen Dominorum Licentiati Abels, Theodori ab Heucklum, & Leonardi Roeloffs describitur.

Fiscalis igitur coram Tribunali Aulico Licentiatum Rutgerum Abels interrogat de Pasquillis, de supplicâ Marchioni Spinolæ, & Serenissimo Austriæ Archiduci exhibitâ, de juramento non revelandi, de sumptione Sanctissimæ Eucharistiæ, & de pluribus circumstantiis inter captivos, ut dicebant, deliberatis & conclusis; scilicet quâ viâ civitatem, & arcem Gochensem Governatori de Verdugho tradere voluissent, nec non quo modo ex mandato Archiducis per Dominum de Wissen venenum Serenissimo Electori

Electori nostro propinandum foret. Et respondet Abels : in omnibus punctis mihi à vobis objectis prorsus innocens sum. Tum affirmat Textor, non in ædibus Elberti Voest, sed in Ecclesia in Choro S. Catharinæ Abels supplicam subsignavit. Quod dictorium Abels his verbis refutat : omnia quæ Textor dicit mera mendacia sunt ; nam totâ vitâ meâ Gubernatorem Geltriæ non vidi , neque in nostra Ecclesia Chorus invenitur Beatæ Catharinæ sacer. Textor dicit fuisse in eodem Choro, in quo Abels sedere consueverat. Cui Abels : sedes mihi plerumque est in Choro Beatissimæ Virginis. Tum quidam Consiliarius rursus insurgit dicens : frustra quæstio est de nomine Chori, dummodo quo ad locum conveniant ; quod Textor mox confirmat addens : *Dat den Kuster dat selve Choor van buyten toegesloten had, alsoo dat naer verrichter Saeck den Licentiaet Abels omgeloopen was over dat hoogh Choor, daer den Sleutel van binnen in die Duer stack, ende de Duer geopent, en haer daer nytgelaten.* Hæc sunt eadem Textoris formalia. Hic Abels animosè respondit : mittite quendam fidelem servum Gochiam, & inspectionem capiat aperti mendacii, Textor convictus erit, non est ibidem Claustrum nisi in summo Choro, quod extrinsecè & reseratur, & clauditur, aliqui Chori pessulis solummodo compinguntur. Cui Fiscalis : Mathias Mom tamen id ipsum falsus fuit. Hisce peractis Textor emigrare jubetur. Rogat ulterius Abels, quamnam familiaritatem, & quodnam literarum commercium habuisset cum Consiliario Voest ratione hujus materiæ. Respondet Abels : Affinis meus est, de reliquis ignoro ; verùm audiivi à Reverendo Domino Cornelio Textorem Gochiæ coram Tribunali mili-

militari deposuisse supplicam in pastorali æde signatam fuisse, nunc verò dicit in Choro Ecclesiæ: quomodo hæc cohærent? Si veritatem indagatis, jam rum ad oculum falsitas patet. Venitur ad Dominum Theodorum ab Heucklum, cui supra memorata quoque objiciunt, quibus & Interrogator impudenter hæc addere ausus fuit: *Bekent het vry, want u Schoonvader heeft het al bekent.* Cui Theodorus ab Heucklum respondet: non credo patrem meum senem tam prudentem taliter mentis impotem esse, ut fictas calumnias confiteri voluerit, sicut nec ego in æternum idipsum tam in proprium, quàm in proximorum Concivium præjudicium, & ruinam præstabo: dies venient, quibus Dominus afflictionem nostram, & injurias illatas respiciet, & Justitiæ viam, quâ semper ambulavimus toti mundo manifestabit. His parumper trutinatis dicit quidam Consiliarius: *Den Wever seyt jae, ende ghy seght neen, ende soo moeten wy u als een goet Mann, als wy weeten, dat gy syt gelooven.* His dictis ad custodiam reducitur. Progreditur tertius Leonardus Roeloffs, sed quoniam hic Mercator erat, & ut plurimum è Civitate Gochensi absens, sic Textor fermè nihil ei imponere poterat. Quare pedibus ferro gravatis intruditur denuo cubili cuidam, ubi nec mensa, nec sedes, nec ignis, nec cibus. Nota quod pridie inclulus fuerat cuidam turri dictæ *Mulenkamps Toorn*, in quâ malefici, & ad rotam, vel patibulum condemnati hospitari consueverant.

CAPUT XXXII.

*Novem adhuc Gochiæ superstites captivi
Clivos ducuntur, & examinantur.*

TRigesimâ Martii primo mane circa horam quartam eodem comitatu, quo reliqui Clivos abducuntur. Dum ergo curribus imponuntur, Ceporinus circumquaque discurret per plateas, singulos currus perlustrat visurus, num etiam omnes adessent. Abeuntibus his verbis altâ voce prolatis valedicit: *Vaert henen, maer gy sult niet all wederkoomen.* Clivos appulsi hinc inde sordidis carceribus intruduntur, omnes quoque coram Tribunali Aulico in præsentia Fiscalis examinati, & cum Textore confrontati fuerunt, & singuli de iisdem rerum circumstantiis interrogantur, quia inter eosdem adhuc quidam reperiebantur, qui Examen Gochiæ necdum subierant, inter quos erant semicatholici, qui ab initio sibi persuadebant, an fortè alii rectæ fidei Catholicæ tenacissimi Cives quidquam absque eorum præscitu scripsissent, sed veritate detectâ melius sapere cœperunt, & falsitatem quasi manibus palpare. Primus omnium producit Mathias Mom sicut & Textor, qui mox affirmare audet Mathiam Mom supplicam Ruremundæ Marchioni Spinolæ exhibuisse. Nota nunquam id Textor ante hac dixerat, nisi modò confusus revelatione Petri Exken per inhumana tormenta violenter extortâ. Hisce opponit Mom: totâ vitâ meâ Ruremundam non vidi; interrogate tibicinem apud me hospitantem, & servum meum, nec non omnes domesticos, an unicâ nocte extra proprios lares pernoctarim. His dictis exire jubetur. Pervenit

ordo

ordo ad secundum, Joannem Verlingh, cui omnia Gochiæ objecta iterum ob oculos ponuntur; verùm fundamentali ratione hæc refutat, quare torturam minantur; veruntamen ad eandem non pervenerunt. Camerâ deinde educitur. Progreditur tertius, Joannes Abels, qui à Fiscali de iisdem punctis insimulatur, hunc Textor omnem movens lapidem convincere volebat de Supplicâ in æde pastorali signatâ; verùm replicat Abels: Tu mihi non probabis, quòd in æde pastorali fuerim, nisi adhuc in vitâ Pastoris, qui tum temporis ad mortem usque decumbebat, quem invisi. Tum dicebat Textor: obviàm te habui in cœmiterio. His dictis immiscet se valde discretè loquendo Fiscalis: Nemini prohibitum esse potest, nec debet cœmiterium transire. Pergunt ulteriùs ad juramentum præstitum de non violando secreto. Cui propositioni Abels respondet: Nunquam vidi juramentum præstari, multò minùs ipse feci. Aderat quidam, qui diversis vicibus Textorem respiciens, & digitos elevans quærit: *Hebbense niet soo gedaen.* Verùm plompinus, & stompax ille Textor ne quidem tantum scientiæ habebat, ut hoc intelligere posset; sed perplexâ fronte solummodo capite annuit, ita Domine, stans velut lignea cujusdam Mopsuli statua. Taliter & Abels prius suum hospitium subit. Evocatur quartus, Conradus Keyfers, quem de passillis in Principem fabricatis interrogant. Dicit Keyfer se nunquam similia vidisse. Pergunt ulteriùs: Quidnam ergo constaret de prodicione. Respondet Keyfer, se nunquam quidpiam audiisse, nisi ante quatuor fermè septimanas, quando centuria Capitanei Vighs Thielam abierat, & paulò post revertebatur, tum rumor spargebatur prodicionem quandam

sub cineribus latere, ideoque centuria hæc reversa fuit. Interrogant ulterius, quamnam scientiam haberet de convivio in Nieuwenclooster gerendo, ad quod invitatus fuerat Gubernator Gochiæ cum uxore suâ, ut interim circa tale tempus præsidium Geldriense Gochiam occuparet. Quibus Keyser dicit se suâ vitâ de simili materiâ nequidem audiisse. Intrat eodem momento Textor, inquiring Conradum Keyser quoque subscripsisse: cui Keyser, vidistine? respondet Textor: non. Pergit Keyser: quomodo ergo scis? superaddit Fiscalis: quâ ratione hæc tibi constant, cum non videris? pergit & Keyser: cum dicas te scire, & non videris, sic nomina mihi virum fide dignum visionis hujus testem. Respondet Textor: quatuor aut quinque idipsum mihi dixerunt. Desuper interrogat Fiscalis: an Keyser etiam jurârit. Respondet Textor: *Jaë in het Choor, als het versloten waer.* Interrogat: quâ viâ igitur rursum exivimus? dicit Textor: *Den Sleutel hat ghy in de Deur gesteken.* Interrogat Keyser: eratne Clavis foris, vel intus? ait Textor: intrinsecus. Exclamat Keyser, & collum præsecandum porrigit, si ullo claustro janua illa intrinsecus claudatur. His auditis ait Textor: puto ab extra. Quomodo ergo intus congregati idipsum aperire poterant. Cui Textor respondet: *Gy weet wel, dat Licentiaet Abels onliep over het hoogh Choor, ende liet ons nyt.* Respondet Keyser semiridendo: intelligo jam Licentiatum officium Portarii administrasse, & consequenter minimum inter nos fuisse: quis has ineptias non rideat. Excusare mox hanc absurditatem conatur quidam Consiliarius dicens: Textor hoc tantum dicit memoriæ recolligendæ gratia.

tiâ. Ait Keyser : qua-de-cunque causâ hoc dicit perinde est, quia falsum : vitam meam vobis oppignorare volo , si claustrum Januæ isti sit annexum, sed tantummodo pessulis occluditur. Quod , si mihi fidem habere nolitis , mittite exploratores , quod & Rutgerus Abels requisierat. Verùm hoc non ardebat. Keyser tam magnanimiter se defendente interrogat ulterius Fiscalis , num etiam in Hospitio Elberti Voest apud Gubernatorem de Verdugho fuerit. Respondet Textor : *Hy had hem daer niet gesien.* Petit in momento Keyser revisionem Prothocolli Gochensis, ubi Textor fatetur Keyser in ædibus Voestii à se visum. Pergit Fiscalis , qualem scientiam Keyser haberet de literis ab Archiduce scriptis. Ait Textor, *Niet te weeten, off hy daer Weetenschap aff hadt.* Protestatur de novo Keyser , & ad Gochense se Prothocollum provocat, ubi Textor contrarium afferuerat. Prosequitur sermonem suum Keyser : quia vos sapientes & discretos Dominos suspicio, sic iudicio vestro discutiendum relinquo ; an Dominus Consul, & Cives captivi tam fuissent stupidi, ut si tale quid in mente circumferrent, hoc cum tam stupido & semifatuo Textore communicare vellent, quem nec homo novit, unde venerit, ideoque nullâ prorsus, respectu tot honestarum familiarum, fide dignus. His dictis exit ad locum unde.

C A P U T XXXIII.

Describitur ulterius reliquorum Examen.

Quintus feralem scenam subit Arnoldus Roeloffs Civis prædives, verùm propriam sibi fermè for-

mans conscientiam & vivendi regulam, ita ut se negotiis religionem concernentibus vix immisceret. Huic omnia sicut & antecessoribus suis præleguntur. Textor in aliquibus excusat, in quibusdam accusat. Quid agit Roeloffs? imploratâ loquendi veniâ maximis rationibus omnem à se criminis suspicionem amovere conatur inter cætera addens: non sum bonus Catholicus, Ecclesiæ status, & Religionis incrementum, nec non Papatus curæ mihi non sunt, visitate, & perscrutamini ædes, & Bibliothecam meam, ex eâ satis deprehendetis me quoad Religionem esse imparialem: non erat ille tam hebetis ingenii, quin fontem omnium horum malorum, nimirum odium religionis liquidò perspiceret. Veruntamen Dominus Deus post mendaciorum revelationem, & carceris liberationem taliter prædictum Dominum radiis suæ gratiæ illuminavit, ut non solum ipse, sed & uxor cum septem liberis orthodoxam Fidem amplexi fuerint, in eâque usque ad mortem exemplariter vixerint, relinquentes inter reliquos filium, qui hunc Gochensem Pastorum summâ cum laude, & Civium affectu longo tempore administravit. Sextus assistere compellitur *Magister van Dreck*: huic præter supra memorata desuper imponitur, quod per parvam portam ædis Pastoralis cœmiterium respicientem cum Joanne Verlingh exierit, & templum intrârit, ibidemque sanctissimum Sacramentum sumpserit, & juramentum deposuerit &c. Hæc omnia allegata Textor approbat esse vera. *Magister Wilhelmus* ferme eodem, quo *Arnoldus Roeloffs* sermone se purgat dicens, se spatio sex annorum Sacramentum non frequentasse, totum promptuarium sibi in libris

Ecclesiasticis esse Biblias Lutheranas, & ulterius singula puncta in specie bono animi vigore refutat. Prosequuntur examen longius, & quærunt, an non haberet scientiam quosdam milites regios sub peregrino habitu civitatem intrâsse, & apud moniales occultè moratos fuisse. Quæ omnia Magister Wilhelmus sicut & reliqua rotundè negat. Hic rursus Textor jam toties convictus hærebat. Substituatur in locum prænominati Magistri alter Magister Godefridus Franck, qui ad similia interrogata simile responsum dat, & omni meliori forma se defendit. Vidimus, & audivimus jam sæculares, nunc ad Religiosos & Ecclesiasticos procedamus. Reverendus D. Henricus Damiani Supprior in Gaesdonck comparere jubetur, & à Consilio Aulico de pluribus interrogatur; verùm Textorem sub conspectum ejusdem venire non permiserunt. Hic Dominus dum cuncta negat, hanc à Textore practicatam decipiendi viam Dominis exponit: dicit inprimis, Textorem neutiquam novi, nisi fermè quatuordècim diebus antè captivitatem, quo tempore in Monasterio nostro fuit, & me per portarium loquendi causâ requisivit, cui cum aures præberem, ait: Dominus Gerhardus cordialiter te salutat, & recommendat bonam Ecclesiæ administrationem. Capitulum Xantense omni meliore modo rursus providebit. Interrogat ulterius, num percepissem incendium pulveris tormentarii Clivis. Respondeo ita. Quibus Textor: *Had doch het gantsche Hoff gesprongen.* Respondet Dominus Henricus: quid hoc sibi vellet? quidnam id nobis commodi foret? nonne totus Cliviæ ducatus hoc Castrum magnis sumptibus reædificare deberet? pergit ultra Textor:

Waer doch den Prints selver met gesprongen. Dicit Supprior, talibus sermonibus parce, & superfedere: bella inter Principes per mortem unius è medio non tollentur. Verùm hæc nequam iste tantummodo proposuerat auditorus, num quidquam dictorum venenoso conceptui suo applicare potuisset. Hæc omnia stompax ille ab aliis informatus faciebat. ut pecuniam lucraretur, sicut & fecerat apud Dominum Consullem Exken iter Bonnense simulans. Fiscalis relatione hæc cognitâ & ponderatâ dicit Domino Henrico: cur talia dictoria Judici vel Gubernatori non manifestasti? qui similia audit, & debito loco non revelat, videtur operibus alterius malis communicare velle. Respondet Supprior: personæ religiosæ obligantur ad proximum corripendum, non accusandum, quod & ego præstiti cogitans, an homo iste semifatuus blateret aliquid, non tamen eò deveniet; & si omnia quæ aliquando ex inadvertentiâ ab hominibus proferri audimus, in conscientiam revelare obligaremur, nimis scrupulosæ conditionis esset humana natura. Hisce prolatis exivit, & ductus fuit à quodam milite in cellam, ubi nec sedenti, neque jacenti facultas suppetebat propter sordes cujusdam avis eidem cellæ inclusæ. Comparet tandem postremus Presbyter Cornelius ædis Pastoralis inquilinus; & de omnibus, quæ Gochiæ eidem proposita fuerant, interrogatur, quibus etiam secundum rerum statum & exigentiam fundamentaliter respondet. Quare etiam mox cedere jubetur, & tali loco mancipatur, ubi nec canes stabulari vellent. In quo se detinere cogebatur usque ad mediam noctem, quando circa horam secundam cum reliquis novem ultimò Gochiâ adductis iisdem

ceremoniis, & solennitatibus, quibus antea, Gochiam reducit. Comitabatur magno furore percitus, & rabie spumans major Castri Gochensis cum quibusdam militibus, & longo firmate per forum in ludibrium Catholicorum captivos ad priores carceres reducit, & Gubernatori in Castello sistit. Hic Dominus Cornelius turri includitur usque post meridiem, quando evocatus in præsentia Gubernatoris à Ceporino interrogatur, ubinam essent chartæ pastorum concernentes, & pluribus additis tandem abeunt relinquentes Dominum Cornelium solum usque ad sequentem diem horâ decimâ, quando Ceporinus denovo Gubernatorem invisit, & Dominus Cornelius rursus ad turrim rapitur, in quâ permansit usque ad sequentem Dominicam non obstante, quòd captivi Clivenfes ineffabili Dei misericordiâ jam Sabbato relaxati fuerant.

C A P U T XXXIV.

Revocatio Textoris, quâ captivos innoxios, Proditores verò reos declarat, ulterius describitur.

HÆc est dies, quam fecit Dominus : exultemus, & lætemur in eâ. Hæc est dies, in quâ divina misericordia de humanâ pravitate, veritas de mendacio, Justitia de perjurio, Innocentia de invidia, amor de odio triumpharunt. Hæc est dies, in quâ honestis illis captivis, eorumque familiis plus gloriæ ex liberatione, quàm dedecoris ex captivitate accrevit. Hæc est dies, in qua velut oriente sereno solis radio ululæ nocturæ,

noctua, & viperæ latebras suas quærunt, & lucem fugiunt; sic & proditores isti oriente sole justitiæ honesta hominum consortia declinarunt, & vix frontem bono viro præsentare ausi sunt. Nunc ergo ad ipsam revocationem ex fundamento procedamus. Omnes jam tum rigorosum satis examen sustinuerant, quando & ad Textorem pervenitur. Hic à Capitaneo Majore Dyck rursus ad carcerem deducitur, ubi nec Ceporinus, nec consortes eidem amplius consiliis & machinationibus suis assistere poterant. Carceri ergo appropinquantibus Textor magno gemitu, & clamore Majorem amplectitur, & brachiis collum stringit, suspiriosè dicens: *Ick wou dat ick by den Printz was.* Interrogat Major: *Wat wouwt ghy by den Printz doen.* Dicit Textor: *sullen de Borgers wel sterven?* respondet Major: *Ja, soo dat waer is, dat ghy seght.* Hæc sententiâ auditâ rursus Textor sermonem orditur sequentem: *och ick wou, dat ick by den Printz vvaer, ick wou hem om Genaed bidden, vvant vvat ick van de Borgers geseyt hebbe, dat is erdacht, en gelogen. Ick vveet van de Borgers niet te seggen, als Eer, en Deught, vvat ick geseyt heb, daer bin ick toe gekocht, en gebrocht.* Hæc audiens Capitaneus Major Textorem recludit, & citato pede regreditur, tribunálque adhuc aulicum congregatum invenit, cui omnia, quæ ex ore Textoris, ejusque confessione intellexerat, aperit. Hi Consiliarii de facto erant occupati deliberando, an non expediret, ut cives torquerentur non obstantibus tamen vehementibus rationibus, & remonstracionibus, quas jam à captivis audierant, sicut & Apologiam Petri Exken ad manus habebant, in quâ omnia mendacia

dacia conficta, & per inhumana tormenta expressa ad unguem revocat. verùm Proditores isti, qui igni huic tam diu fomitem subministrârant, nunc cuius timere incipiebant. Consilarii ei ergo dant Gubernatori, sive Majori in mandatis, ut Textorem in eorum præsentiam adducat. Tres ex Consilio particulare cubile intrant, Textoris confessionem excepturi. Intrans Textor mox in genua provolvitur, & post exoratum corporis salutem, & integritatem eadem, quæ Majori dixerat, liberè, sed lamentabiliter enarrat. Hic de ulteriori in tam iniquâ causâ progressu penitus conclamatum erat. Sed hic contigit, ut habet adagium; Dominus Deus quandoque permittit terribilem maris sævitiem, sed non ut transeat fines suos. Permisit quoque hanc tribulationem, ut ex ea sibi lucrum animarum acquireret: nam vera fides, & charitas inter Catholicos refriguerat; imò inter captivos tres aderant, qui totâ vitâ venerabile Eucharistiæ Sacramentum nondum perceperant. Igitur sicut & aurum in fornace probatum purius extrahitur, sic & captivi in tribulatione tentati, in tentatione probati in probatione denno purificati justiores è carcere evaserunt, quàm sine ullo impedimento veterem suam vitam tumulto intulissent.

Dum ergo Textor substantiam, & medullam totius tragœdiæ liberè tam Tribunali, quàm Majori confitetur, loco Consilarii Domini Voest includitur, nec amplius in bonitate, sed cum rigore procedunt, quamvis Textor utpote de commissis peccatis summè dolens se offerret ad omnia libenti animo dicenda. Verùm: ô Judicia Dei! dum mendacia & nugas vendit, optimè habetur, & tractatur, veritatem dicens
 contra

contra factas etiam promissiones torquetur. Sed quamvis jam tortus tamen verbis suis stetit. Interrogant ulterius de literis, quas Textor dixerat Xantis scripsisse Presbyterum Gerhardum, & quas ad manus Consulis Exken constituere in mandatis habuerat. Hic respondens Textor, omnes circumstantias dolenter aperit. Dicit ergo: loco Presbyteri Gerhardi Textor quidam Gochiæ hanc Epistolam scripsit, & florenum pro salario percepit (vile certè sanguinis pretium) & loco quòd eandem deferre debuerat Consuli Exken, tradiderat Ceporino, qui mox ejusdem copiam descripsit, & originale restituit, ut id ipsum Consuli traderet, quod tamen non fecerat, sed domum rediens laceratâ Epistolâ fragmenta sub stramine lecti occultârât; quod Dominus Deus ita constituit, ut reliquiæ postmodum compactæ veritatem manifestarent. Mittuntur desuper quidam Gochiam, qui excusso lecti stramine, & aliis circumstantiis observatis taliter invenerunt sicut Textor dixerat, qui & revertentes Textorem Epistolæ scribam secum trahunt, & carceri includunt. Omnia ergo quæcunq; Textor modò affirmat, factâ inquisitione vera inveniuntur; sed de antehac dictis ne vel syllaba verificari potest. Dum interea Textorem quamvis omnia satis sponte fatentem per quinque dies in torturâ exercent, nunc hæc, nunc illa interrogantes, è quibus adhuc aliquid rebus suis profuturum eruere conabantur, boni isti captivi compedibus ferreis onerati, in carceribus adhuc detinentur, & Clivenses quidem à die Lunæ 30. Martii usque ad Sabbathum post mèridiem, Gochenses verò usque ad Dominicam circa horam decimam, quando omnes relaxati fuerunt; ita ut

adhuc per sex dies post veram Textoris confessionem captivi sedere coacti fuerint. Tantæ molis & difficultatis erat conceptum semel virus evomere.

C A P U T XXXV.

Quâ ratione Accusatores & Proditores isti citentur, & quâ viâ se purgare conentur.

EX mandato igitur Fiscalis accusatores isti citantur. Qui primò interrogat de literis, quas Textor iisdem attulerat, & quarum Ceporinus copiam descripserat, addens: Hanc Epistolam tam absurdam esse. Respondet Ceporinus: quidam ex Asseclis meis taliter festinavit, ut literæ Consuli-Exken traderentur, ut tantummodo memoriter in chartam conjecerim. Hic replicat Fiscalis: *Dat laet sich soo niet verantwoorden*; verùm omnem excusationem quam obmovebant non poterant qualificare, nisi dicendo se à Textore deceptos fuisse, & quia crimen læsæ Majestatis erat, idipsum celare ausi non fuerant. Verùm hæc effugia, & nugas discutiamus parumper: posito quòd conspiratio actualiter conclusa fuerit: quid tunc Ceporino faciendum fuisset: debuisset Textorem Judici loci sistere, & dicere, ut monstraret infallibilia signa, & documenta, cæteroquin tu talis vir habetis, qui audes Concives, consanguineos, & amicos meos in talem ruinam dictis tuis præcipitare, de quâ honor, vita, & fortunæ dependent. Si hæc considerasset, opus boni Christiani implèssset. Verùm

rùm omnino contrarium appetebat : bonæ famæ quærebat inurere notam calumniæ , bonis inhiabat , ut ex istis lautè posset vivere , vitæ insidiabatur , ut nullus restaret , qui falsis conceptibus posset obesse. Si, ô Ceporine ! habuisses adhuc unicam scintillam Christianæ charitatis , nunquid melius fuisset adire ædes jam de facto à Textore accusatorum , & principales desuper admonere ; sed via Clivensis , & versùs castellum tibi magis placebat. Frustra te jam deceptum exclamas in re tanti momentî. Priùs tibi Veritas exploranda fuerat , antequam talia medacia propalares , & viâ facti ad actualè executionem procederet. Sed loco talis cautelæ falsam Epistolam tali diligentia describis , quasi auri fodinam reperisses , scio hanc ex Epistolâ eruere quærebas , verùm absurditates invenisti , quas etiam Gubernator passus fuit se primo literarum intuitu , & lectione advertisse ; quare etiam eâdem horâ , quâ Epistolam sive copiam Ceporini viderat , cuidam militi in mandatis dederat , ut Textorem observaret ; num etiam literas Consuli Exken deferret ; quo Gubernatore postea interrogante , an literæ destinatæ fuissent , responderunt : *Het waer versuymt*. Verùm pedibus Clivos ire , & feralem ibidem ignem accendere , nec non mendaciis fucum quendam & colorem superaddere , hæc non negligebantur , nec molestum erat Ceporino supra modum salvâ veniâ honestas istas literas ex defæcato suo , sive asinino , sive vulpino cerebro tantâ diligentia depromere. Verùm de his fatis.

CAPUT XXXVI.

*Captivi relaxantur ; Equaliter Textor
Criminatores istos describat, enarratur.*

Veritate ergo Dei beneficio taliter detectâ, Gochensis Communitas omnem movet lapidem, ut crudeles hos Civium proditores urbe ejiciant. Verùm hi nihil indè territi tam diu perstiterunt, quàm Belgicum præsidium, sub quorum tutela securos se arbitrabantur; donec tandem conclusâ pace sub umbra alarum militarium cum iisdem civitatem deserunt, sordida post se relinquentes invidi & exasperati animi vestigia. Cives tamen Neomagenles eosdem velut angues & viperas oderant, & honesti cives ne vel verbum quidem cum iisdem miscebant: Verùm hoc indurati isti, & ad desperationis barathrum redacti homunciones vix cordi sumebant, indies adhuc scommata & blasphemias in Catholicos eructantes, nihil curantes, dummodo secundum proprium corruptum phantasma quidpiam in præjudicium Catholicorum ad effectum redigere possent. Consilium Aulicum in fine videns constantem Textoris confessionem, & se ampliùs nihil viâ Justitiæ procedere posse, tandem captivos gratuitò relaxârunt. Ea verò, quæ post liberationem Civium, & Textoris captivitatem ulteriùs contigerunt, hîc benevole Lector breviter subjungam; quamvis omnia examina mihi non constant; sic talia solummodo narrabo, de quibus certus sum.

Conveniunt ergo in unum corpus ad examinandum, tam Regiminis, quàm Aulæ Consiliarii, qui ad examinandum eligunt Scribam Ducalem vulgò *Landschryver*, utpote ad quem criminalia pertinent. Dicit igitur inprimis Textor, omnes has calumnias à me detectas Susurriones isti mihi suggererunt, ita ut etiam ad singula puncta quæ mihi proponebant, responderem ita, etiam quando personas quasdam nominabant, assentiebar: omnia ego hæc esse vera putabam.

Anno 1615. primâ Julii denuo examinatus fuit Textor, ubi confitetur se à Ceporino aliquoties interrogatum, an Dominus de Hulhuyfen etiam quandam notitiam desuper haberet: responder Textor se nescire. Interrogat ulteriùs Ceporinus: An Comes de Swartzenbergh nihil inde sciat; dicit ille rursus: ignoro. Ceporinus ideo turbatus ait: cur non meministi Comitem? responsum dederat Textor: nesciebam Comitem esse Catholicum. Hæc ita contigisse Textor juramento roborare voluit, & ad torturam desuper subeundam paratum se declaravit. Persuaferant ulteriùs Textori, ut & ipse pro formâ captivitatem subiret instruente omni meliori modo, qualiter se gerere, & respondere deberet. Addebat insuper Textor se sæpius ex eorum verbis percepisse, quòd nihil aliud intenderent, quàm Papistas & Monachos patriâ expellere, etiam propter hanc causam tot magnos præpotentes Dominos huic negotio incorporaverant, ut grandes istas villas, & agros sui juris facerent, è quibus & Textori bonam partem appromiserant, si officio boni proditoris fungeretur, & tum demum dixerant: Gochia florebit, si principales

pales Papistas vel vi, vel fraude eliminaverimus. Pergit Textor : multa mihi prælegerunt, quæ ne quidem intellexi. Hic jam apertè videmus, quòd Textor ille pecuniâ seductus emprus fuerit, ut faceret malum in conspectu Domini. Hic ex ungue leonem considera, ex paucis verbis totam mendaciorum massam perscrutare, ex parvis lineis tortuosa ista pravitatum lineamenta metire. Adverterat idipsum ex propriâ postmodum confessione Fiscalis, dum primâ die dicit se in Textoris assertione quindecim contradictiones observasse, quod postmodum & Tribunal Militare declaravit.

C A P U T XXXVII.

Gloriosus Captivorum ingressus describitur.

PRO majori bonorum solatio, & perfidorum pudore adungere proposui urbis ingressum. Quartâ igitur Aprilis, ipsâ Dominicâ Passionis post modicam relaxationem itineri se accingunt. Audientes idipsum Cives Gochenses catervatim usque in Ericam obviam procedunt, portantes lagenas vini, & omnis generis refectioes, & quidem tali plausu & affectu, ut Principem advenisse jurasses. Appropinquantes curru Domini Consulis Exken altâ voce exclamant: *Willekom Heer Borgemeester, willekom ghy goede Borgers*, amplectuntur manus, exosculantur, vinum propinant, & nihil prætermittunt, quod internum animi gaudium contestari posset. Decrepiti senes, quibus vires

vires non erant eousque progrediendi, apud portam invigilabant, affectum oblatione vini testabantur. In summâ Juvenes & Virgines, senes cum junioribus laudabant, & benedicebant Dominum Deum Sabaoth, qui est mirabilis in operibus suis, qui est benedictus in sæcula. Quæ gratiarum actio in hodiernum usque diem observatur, quamvis ex parte defecerit. Nam antehac septem vel octo maldra sili-ginis à præmemoratis familiis pinsebantur, additâ tonnâ halecum, & priùs tintinnabulo per totam urbem dato signo pauperibus venientibus panes & ha-leces porrigebantur. Qui ritus utpote annuè in me-moriam crimina ista revocans, & idcirco odiosus, tandem violenter abrogatus fuit. In Ecclesia verò juxta antiquam consuetudinem perseverat: nam Do-minicâ Passionis in Sacello Beatissimæ Virginis Ma-riæ, in quo Textor dixerat sumprum fuisse Sacra-mentum, solenne Sacrum in organis celebratur, priùs habitâ Sacramentali Processione, cui assistunt Suc-cessores familiarum ardentibus cereis instructi, & ante Introitum Missæ canitur TE DEUM LAUDAMUS. Antehac omnes posteri in una domo prandere post Sacrum solebant, & finito prandio rursus TE DEUM antonare, quod & tractu calamitosi temporis abro-gatum fuit. Die Lunæ sequenti nomina Defuncto-rum præleguntur, & pro refrigerio animarum so-lenne Missæ Officium decantatur. Et per hanc mu-tuam charitatem semi isti Catholici bonam salutis viam, vitam suam mutantes, ambulârant, sicut & Anabaptista ille cum uxore Catholicam Fidem susce-pit, in eaque usque ad finem vitæ immotus per-sistit.

CAPUT XXXVIII.

Quaedam adhuc narrantur, quæ post relaxationem contigerunt, sicut & de capitali sententiâ, verùm executioni non mandata.

Textor videns se in angustiis constitutum, & ab infortunii sui Auctoribus non solum derelictum, verùm etiam pro falsario, & impostore ab iisdem haberi, & explodi: eâ solum ratione, ut integram pellem manibus carnificis subtraherent, & tantam infidelitatis labem humeris suis excuterent. Videns, inquam hæc, & malitiam suam perpendens, nec non Divinam & Proximi offensam considerans, liberimè talia ac tanta facinora à proditoribus istis suggesta fatetur, ut puduerit ea publicè revelare. Mori se paratum dicit, verùm se velle priùs ante oculos suos finem illorum videre, quorum instinctu hoc falsum negotium practicatum erat. Tandem ab utroque Serenissimo Principe hæc sententia fertur. Textor Mathias Bernkassel in quinque partes secabitur, quæ frustra totidem in viis publicis suspendentur. Alter Textor, qui falsam Epistolam scripserat, capite truncabitur, & corpus terræ mandabitur. Verùm Textores denuo protestantur, quatenus fundamentales hujus tragœdiæ Authores priùs è medio debitis suppliciis tollerentur. Quod propter replicatas consanguineorum & amicorum preces, & instantias permittere volebant. Sic executio de mense in mensem,

sem, de anno in annum protrahitur usque ad novam Lamberti Charles invasionem, qui anno millesimo sexcentesimo vigesimo quarto undecimâ Septembris de nocte per stratagemâ rursus Civitatem Clivensem & arcem Ducalem occupat, & hoc modo Textores è carcere liberat, cui per octo & medium annum inclusi fuerant; murum idem Charles Civitatis à turri Cygnorum usque ad vicum dictum *Middelpoort* nec non quasdam turres Portarum ex fundamento evertit, dejicit, destruit. His non contentus novum sibi conceptum format in urbem Gochensem, ut ibidem vindictam adhuc spirantem animum crudelitate suâ satiare, & igneos istos oculos novis ignibus pascere, vel multò magis accendere posset.

In Januario ergo Anno 1624. vel vigesimo quinto fossis glacie concretis, & Civibus nihil mali suspicantibus de nocte admotis scalis propè portam Beatæ Virginis muros cum suis transcendit; mox fores Ecclesiæ securibus & malleis effringit, Cathedram & ligneas Imagines, scamna & sedes in medio Ecclesiæ Vulcano consecrat inaudito Christiani hominis exemplo: lapideas verò Imagines malleis & ferreis instrumentis comminui & depopulari jubet. Hæc non sufficiebant: quibusdam imaginibus sacrilegis manibus suis funes injiciunt, & taliter quasi triumphantes rapiunt, ubi ratione frigoris ingentem pyram accenderant. In hunc rogam, additis omnis generis nugis & blasphemis, prædictos icones præcipitant, se apud focum calefacientes, & tabacum & vinum adustum ad satietatem potantes. Obstabat adhuc furori illorum venerabilis quædam imago Crucifixi Domini nostri Jesu Christi, quæ in hunc usque diem

adhuc summo honore à Fidelibus colitur. Huic dum miles quidam sacrilegas manus inferre tentat, iusto Dei iudicio è scalâ decidens dextrum brachium amittit. Hæc socius videns irâ percitus bombardam in effigiem Crucifixi exonerat; verùm ruptâ bombardâ dextram quoque amittit, & sic uterque mutilatus tamen tangere potuit & experiri, rebus divinis non esse inferendam injuriam. Promptuarium pauperum effringunt, & nummos repertos auferunt, scripta Ecclesiæ & Communitatis pauperum equis substerunt, quorum adhuc plurima paratâ pecuniâ redempta fuerunt. His in Ecclesia planè barbarè peractis domos principaliorum Catholicorum vi invadunt, nummos, aurum, argentum, stannum, cuprum, linteamenta, quidquid demum arridebat, auferunt. Hæc omnia nondum inexplebilem istius Lamberti Charles avaritiam, & sive per fas & nefas habendi libidinem satiare poterant. Prætendit grandem Ecclesiæ campanam, vel ejusdem redemptionem, sicut & aurum, argentum, æs, & omne quod malleo cuditur. In hac tribulatione boni Cives cogitabant, jamde fortunis nostris unico actu factum est; quare optimum iterum remedium Divinam implorare clementiam, quæ apud tam crudeles nomine tantummodo tenus Christianos procul exulârat; nec vota ad Deum directâ optato sine caruerunt; nam Lambertus Charles in medio corradendorum bonorum negotio occupatus, & velut alter Saulus adhuc minas spirans visibiliter à Deo tangitur, & tam vehementibus viscerum, & totius corporis cruciatibus, & doloribus affligitur, ut paulò post infelicem animam exhalârit, & insatiabile illud cor
rumpi

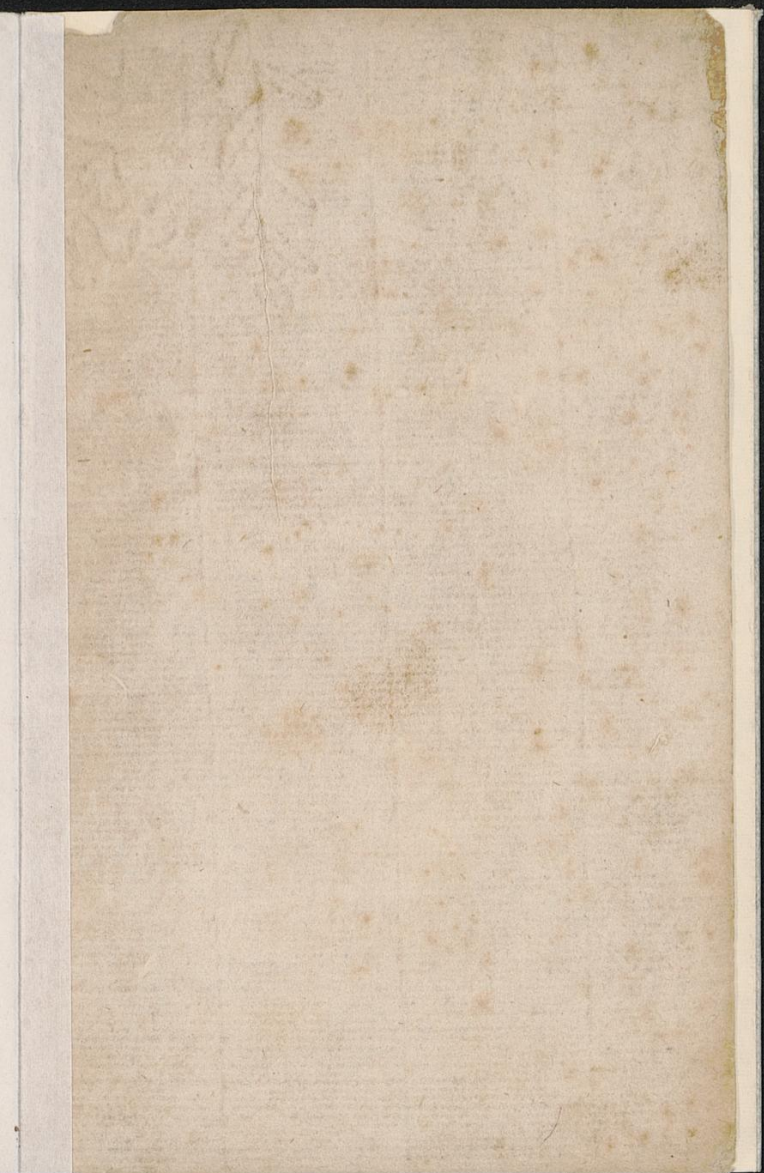
rumpi debuerit. Quare & à suis Neomagum deductus, Civitasque eo momento liberata fuit. Habes nunc & vidisti Benevole Lector omnia breviter, & sine ullâ verborum pompâ, quia phrasæ Historiæ non conveniunt, sed eas potiùs pueris, & Grammaticis in Scholis relinquimus.

Tragœdia hæc ad metam suam jam pervenit,

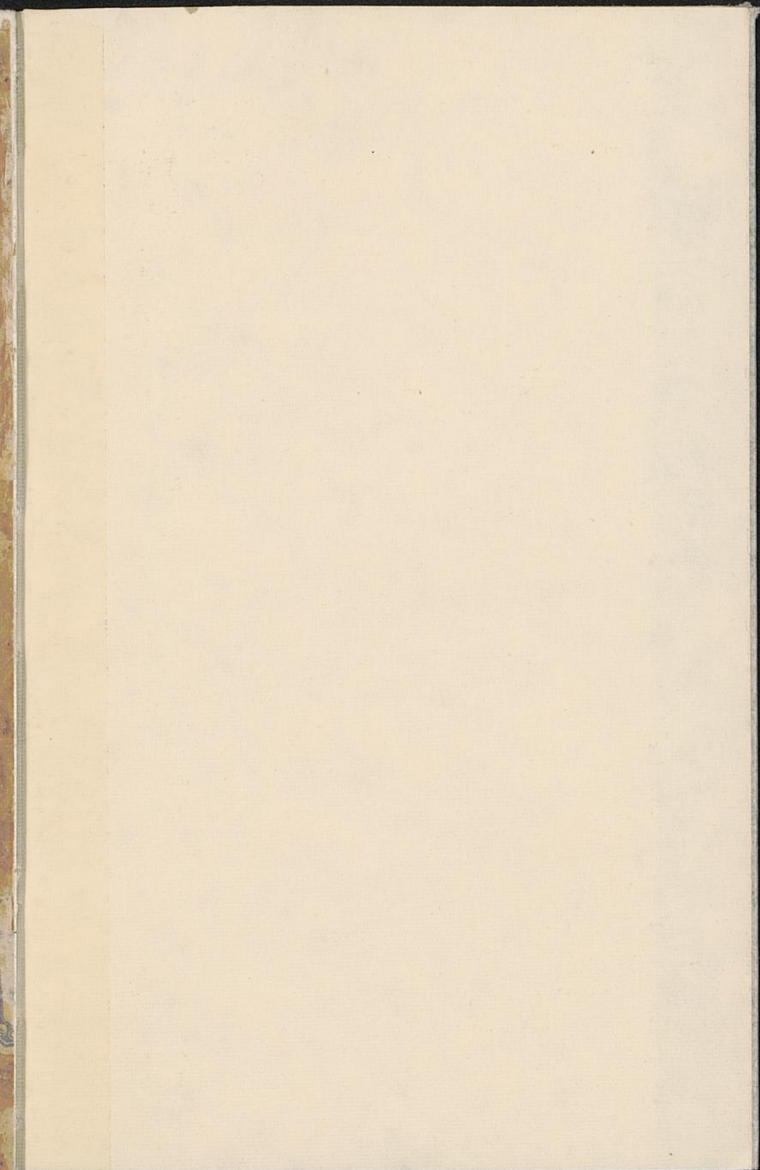
Dominum Deum hæc lecturi rogemus, ut
etiam semel aliquando ulteriorum
calamitatum sit,

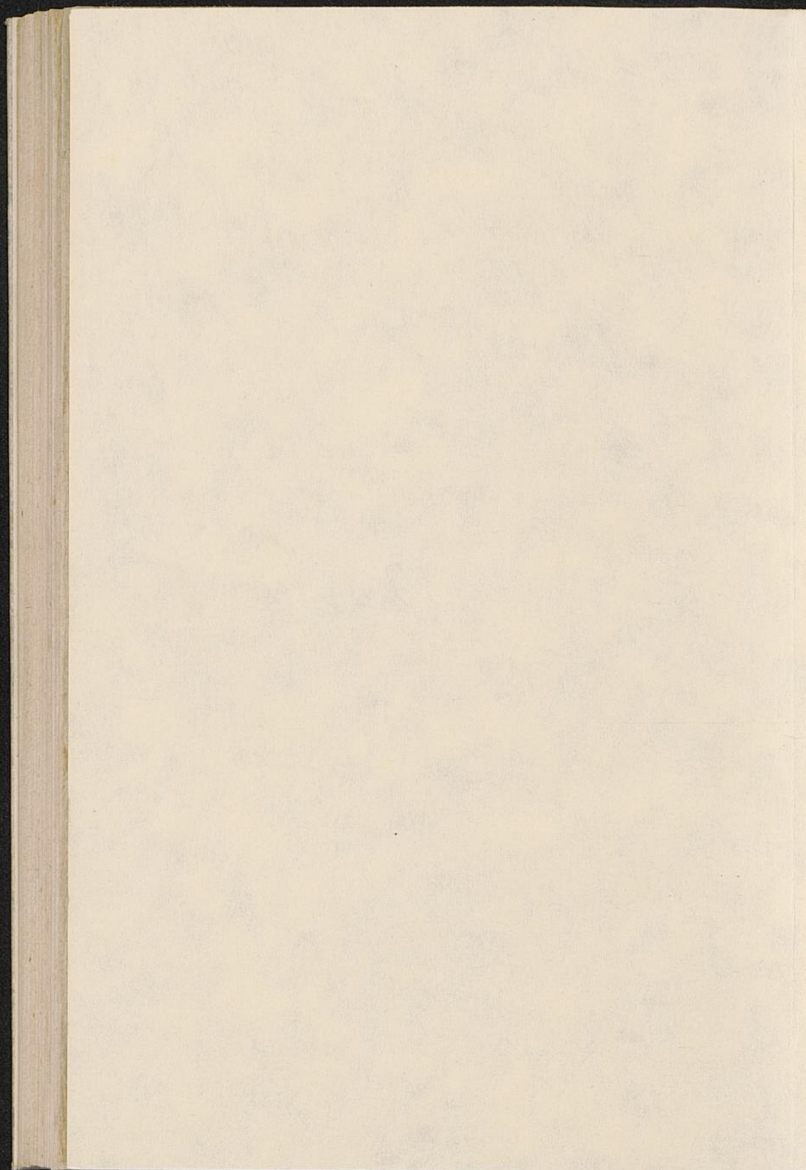
F I N I S.

Inches 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 8
Centimetres

TIFFEN® Color Control Patches

© The Tiffen Company, 2007

Blue	Cyan	Green	Yellow	Red	Magenta	White	3/Color	Black
								
			